

USTAWA O RACHUNKOWOŚCI

Komentarz

redakcja naukowa Teresa Kiziukiewicz

Teresa Cebrowska, Waldemar Gos, Maria Hass-Symotiuk
Magdalena Janowicz, Piotr Kiziukiewicz, Teresa Kiziukiewicz
Przemysław Mućko, Bożena Nadolna, Kazimiera Winiarska

KOMENTARZE

WYDANIE

8

USTAWA O RACHUNKOWOŚCI

Komentarz

redakcja naukowa Teresa Kiziukiewicz

Teresa Cebrowska, Waldemar Gos, Maria Hass-Symotiuk,
Magdalena Janowicz, Piotr Kiziukiewicz, Teresa Kiziukiewicz,
Przemysław Mućko, Bożena Nadolna, Kazimiera Winiarska

KOMENTARZE

WYDANIE **8**

Stan prawny na 15 września 2020 r.

Recenzent

Prof. dr hab. Edward Nowak

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Małgorzata Jarecka

Opracowanie redakcyjne

Violet Design, Wioletta Kowalska

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne rozdziały opracowali:

Teresa Cebrowska – 5, 7

Ksenia Czubakowska – 4 pkt 4.3 (aktualizacja M. Hass-Symotiuk,

M. Janowicz, T. Kiziukiewicz), 6 pkt 2 (aktualizacja M. Janowicz)

Waldemar Gos – 1

Maria Hass-Symotiuk – 2

Magdalena Janowicz – 4a, 6

Piotr Kiziukiewicz – 9

Teresa Kiziukiewicz – Uwagi wstępne, 3, 8a, 10, 11

Teresa Kiziukiewicz, Przemysław Mućko – 6a

Bożena Nadolna – 4 pkt 4.1–4.2

Kazimiera Winiarska – 8

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8223-252-3

8. wydanie

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Uwagi wstępne	17
Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości	23
Rozdział 1	
Przepisy ogólne	25
Art. 1. [Zakres regulacji]	25
Art. 2. [Zakres podmiotowy]	27
Art. 3. [Definicje]	45
Art. 4. [Zasady rachunkowości]	113
Art. 4a. [Obowiązki kierowników jednostek i członków organów nadzoru]	114
Art. 5. [Zasady rachunkowości – założenia]	119
Art. 6. [Ujmowanie przychodów i kosztów]	123
Art. 7. [Zasady wyceny aktywów i pasywów]	125
Art. 8. [Zdarzenia istotne; zmiana zasad rachunkowości]	128
Rozdział 2	
Prowadzenie ksiąg rachunkowych	135
Art. 9. [Język i waluta ksiąg rachunkowych]	135
Art. 10. [Dokumentacja rachunkowości]	137
Art. 11. [Prowadzenie ksiąg rachunkowych]	160
Art. 11a. [Obowiązki kierownika jednostki w przypadku prowadzenia ksiąg rachunkowych poza siedzibą jednostki lub miejscem sprawowania zarządu]	160
Art. 12. [Otwieranie i zamykanie ksiąg rachunkowych]	162
Art. 13. [Elementy i forma ksiąg rachunkowych]	170
Art. 14. [Dziennik]	175
Art. 15. [Konta księgi głównej]	176

Art. 16.	[Treść konta ksiąg pomocniczych]	178
Art. 17.	[Metody prowadzenia kont ksiąg pomocniczych]	179
Art. 18.	[Zestawienie obrotów i sald]	181
Art. 19.	[Inwentarz]	182
Art. 20.	[Dowody źródłowe]	183
Art. 21.	[Treść dowodu księgowego]	187
Art. 22.	[Błędy w dowodach księgowych]	190
Art. 23.	[Zapisy w księgach rachunkowych]	207
Art. 24.	[Zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych]	208
Art. 25.	[Błędy w zapisach ksiąg rachunkowych]	211
 Rozdział 3		
Inwentaryzacja		215
Art. 26.	[Inwentaryzacja]	215
Art. 27.	[Wyniki inwentaryzacji]	230
 Rozdział 4		
Wycena aktywów i pasywów oraz ustalenie wyniku finansowego		239
4.1. Ogólne zasady wyceny aktywów i pasywów		240
Art. 28.	[Wycena aktywów i pasywów – zasady ogólne]	240
Art. 28a.	[Uproszczenia w wycenie aktywów i pasywów jednostek mikro i małych]	282
Art. 28b.	[Uproszczenia w wycenie aktywów i pasywów jednostek mikro i małych]	283
4.2. Szczegółowe zasady bieżącej i bilansowej wyceny aktywów i pasywów		284
Art. 29.	[Wycena aktywów i pasywów w przypadku zakończenia działalności]	284
Art. 30.	[Wycena aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych]	286
Art. 31.	[Wartość początkowa; aktualizacja wyceny]	295
Art. 32.	[Odpisy amortyzacyjne i umorzeniowe; odpis aktualizujący]	303
Art. 33.	[Wycena wartości niematerialnych i prawnych]	319
Art. 34.	[Wycena aktywów obrotowych]	326
Art. 34a.	[Wycena usług z umów długoterwałych]	335
Art. 34b.	[Koszty wytworzenia – zasada ogólna]	340
Art. 34c.	[Koszty wytworzenia usług z umów długoterwałych]	341
Art. 34d.	[Wyłączenie]	345
Art. 35.	[Wycena inwestycji]	345
Art. 35a.	[Wycena dłużnych instrumentów finansowych; kontrakty zabezpieczające]	355
Art. 35b.	[Aktualizacja należności]	366

Art. 35c.	[Zwiększenie wartości aktywów]	370
Art. 35d.	[Rezerwy]	371
Art. 36.	[Kapitały własne]	377
Art. 36a.	[Skutki księgowe zbywania i umarzania akcji własnych]	384
Art. 37.	[Rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego]	385
Art. 38.	[Koszty operacyjne zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji; rezerwy]	396
Art. 39.	[Rozliczenia międzyokresowe czynne i bierne kosztów]	399
Art. 40.	(uchylony).	408
Art. 41.	[Rozliczenia międzyokresowe przychodów]	408
4.3. Ustalanie wyniku finansowego		410
Art. 42.	[Elementy wyniku finansowego w jednostkach innych niż banki, zakłady ubezpieczeń, zakłady reasekuracji i jednostki mikro]	410
Art. 43.	[Wynik finansowy banku]	434
Art. 44.	[Wynik finansowy zakładów ubezpieczeń i reasekuracji]	435
 Rozdział 4a		
Łączenie się spółek		441
Art. 44a.	[Rozliczanie łączenia się spółek – zasady ogólne]	441
Art. 44b.	[Rozliczanie łączenia się spółek metodą nabycia]	443
Art. 44c.	[Rozliczanie łączenia się spółek metodą łączenia udziałów]	464
Art. 44d.	[Odesłanie]	466
 Rozdział 5		
Sprawozdania finansowe jednostki		469
Art. 45.	[Sprawozdanie finansowe]	469
Art. 46.	[Bilans]	482
Art. 47.	[Rachunek zysków i strat]	498
Art. 48.	[Informacja dodatkowa]	511
Art. 48a.	[Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym]	522
Art. 48b.	[Rachunek przepływów pieniężnych]	526
Art. 49.	[Sprawozdanie z działalności jednostki]	536
Art. 49a.	[Sprawozdanie finansowe jednostki mikro]	542
Art. 49b.	[Dodatkowe oświadczenia dotyczące informacji niefinansowych dużych jednostek]	542
Art. 50.	[Sprawozdanie finansowe bardziej szczegółowe; możliwość pomijania informacji w sprawozdaniu finansowym]	546
Art. 51.	[Łączne sprawozdanie finansowe]	548
Art. 52.	[Sporządzenie sprawozdania finansowego]	551

Art. 53.	[Zatwierdzenie sprawozdania finansowego; podział lub pokrycie wyniku netto]	555
Art. 54.	[Korekta sprawozdania finansowego]	559

Rozdział 6

Skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej 569

6.1. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej według ustawy o rachunkowości	570
Art. 55. [Skonsolidowane sprawozdanie finansowe]	570
Art. 56. [Fakultatywne skonsolidowane sprawozdanie finansowe]	610
Art. 57. [Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – fakultatywność wyłączenia]	614
Art. 58. [Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – fakultatywność wyłączenia]	615
Art. 59. [Metody prezentacji danych finansowych jednostek podporządkowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym]	616
Art. 60. [Metoda konsolidacji pełnej]	620
Art. 61. [Metoda proporcjonalna]	635
Art. 62. (uchylony)	639
Art. 63. [Metoda praw własności]	639
Art. 63a. [Trwała utrata wartości udziałów przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego]	644
Art. 63b. [Zasady stosowania metod wyceny przez jednostki zależne i współzależne]	645
Art. 63c. [Sporządzanie i zatwierdzanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego]	650
Art. 63d. [Emitenci papierów wartościowych – odesłanie]	652
6.2. Konsolidacja sprawozdań finansowych w regulacjach międzynarodowych	653

Rozdział 6a

Sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej 683

Art. 63e. [Definicje (pojęcia) ustawowe]	684
Art. 63f. [Jednostkowe sprawozdanie z płatności]	688
Art. 63g. [Skonsolidowane sprawozdanie z płatności]	693
Art. 63h. [Warunki zwolnienia z obowiązku sporządzania sprawozdania z płatności]	694
Art. 63i. [Możliwość niestosowania ustawy o rachunkowości w zakresie sporządzania sprawozdania z płatności]	695
Art. 63j. [Termin sporządzenia, podpisania i składania sprawozdania z płatności]	696
Art. 63k. [Elektroniczna postać sprawozdania z płatności]	697

Rozdział 7**Badanie, składanie do właściwego rejestru sądowego,**

udostępnianie i ogłaszanie sprawozdań finansowych	699
Art. 64. [Badanie sprawozdań finansowych]	699
Art. 64a–65. (uchylone)	706
Art. 66. [Wybór firmy audytorskiej i umowa o badanie sprawozdania finansowego]	706
Art. 67. [Uprawnienia i obowiązki biegłego rewidenta]	712
Art. 68. [Udostępnianie sprawozdań finansowych]	722
Art. 69. [Złożenie sprawozdania finansowego do właściwego rejestru sądowego]	725
Art. 70. [Ogłaszanie sprawozdania finansowego]	730
Art. 70a. [Oświadczenie o braku obowiązku sporządzenia i złożenia rocznego sprawozdania finansowego]	732

Rozdział 8

Ochrona danych	735
Art. 71. [Obowiązek ochrony danych]	735
Art. 72. [Ochrona danych a forma ksiąg rachunkowych]	742
Art. 73. [Przechowywanie dowodów księgowych i dokumentów inventaryzacyjnych]	745
Art. 74. [Przechowywanie dokumentów księgowych]	759
Art. 75. [Zasady udostępniania zbiorów danych lub ich części]	762
Art. 76. [Przechowywanie zbiorów danych podmiotów, które zakończyły działalność]	763

Rozdział 8a

Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych	767
Art. 76a. [Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych]	768
Art. 76b–76g (uchylone). [Certyfikat księgowy]	776
Art. 76h. [Obowiązek ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej]	778
Art. 76i. (uchylony).	780

Rozdział 9

Odpowiedzialność karna	781
Art. 77. [Naruszenie obowiązków związanych z prowadzeniem ksiąg rachunkowych oraz sporządzaniem sprawozdań]	782
Art. 78. [Sporządzanie przez biegłego rewidenta niezgodnej ze stanem faktycznym opinii o sprawozdaniu finansowym]	800
Art. 79. [Naruszenie różnych obowiązków wynikających z ustawy o rachunkowości]	809

Rozdział 10

Przepisy szczególne i przejściowe	833
Art. 80. [Wyłączenie stosowania przepisów ustawy; delegacja ustawowa]	834
Art. 80a. (uchylony).	835
Art. 81. [Delegacja ustawowa do wydania rozporządzenia przez Ministra Finansów]	835
Art. 82. [Fakultatywna delegacja ustawowa do wydania rozporządzenia – uprawnienia Ministra Finansów]	841
Art. 83. [Wzorcowe plany kont]	842

Rozdział 11

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy końcowe	847
Art. 84. (pominięte).	847
Art. 85. (pominięte).	847
Art. 86. [Wejście w życie ustawy]	848

Załączniki

(pominięte)	849
-------------	-----

Bibliografia	851
---------------------	-----

Spis tabel	855
-------------------	-----

Spis schematów	861
-----------------------	-----

Skorowidz alfabetyczno-rzeczowy	863
--	-----

Autorzy	877
----------------	-----

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- dyrektywa 2006/43/WE – dyrektywa 2006/43/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 17.05.2006 r. w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych, zmieniająca dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG oraz uchylająca dyrektywę Rady 84/253/EWG (Dz.Urz. UE L 157, s. 87, ze zm.)
- dyrektywa 2006/46/WE – dyrektywa 2006/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14.06.2006 r. zmieniająca dyrektywy Rady 78/660/EWG w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek, 83/349/EWG w sprawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych, 86/635/EWG w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków i innych instytucji finansowych oraz 91/674/EWG w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych zakładów ubezpieczeń (Dz.Urz. UE L 224, s. 1)
- dyrektywa 2006/112/WE – dyrektywa Rady 2006/112/WE z 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.Urz. UE L 347, s. 1, ze zm.)
- dyrektywa 2013/34/UE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z 26.06.2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylająca dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG (Dz.Urz. UE L 182, s. 19, ze zm.)
- dyrektywa 2014/95/UE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z 22.10.2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (Dz.Urz. UE L 330, s. 1)
- IV dyrektywa – czwarta dyrektywa Rady 78/660/EWG z 25.07.1978 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek (Dz.Urz. WE L 222, s. 11, ze zm.; uchylona)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740)
- k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1444)

- k.k.s. – ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2020 r. poz. 19 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p. – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1320 ze zm.)
- k.s.h. – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1526)
- o.p. – ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2020 r. poz. 1325)
- pr. bank. – ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1896)
- pr. przed. – ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2019 r. poz. 1292)
- r.COVID-19 – rozporządzenie Ministra Finansów z 31.03.2020 r. w sprawie określenia innych terminów wypełniania obowiązków w zakresie ewidencji oraz w zakresie sporządzania, zatwierdzania, udostępniania i przekazywania do właściwego rejestru, jednostki lub organu sprawozdań i informacji (Dz.U. poz. 570)
- r.i.f. – rozporządzenie Ministra Finansów z 12.12.2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 277)
- RODO – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Ur. UE L 119, s. 1)
- rozporządzenie nr 1126/2008 – rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 z 3.11.2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Ur. UE L 320, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie nr 537/2014 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z 16.04.2014 r. w sprawie szczegółowych wymagań, dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylające decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz.Ur. UE L 158, s. 77)
- r.r.b. – rozporządzenie Ministra Finansów z 1.10.2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków (Dz.U. z 2019 r. poz. 957)
- r.r.z.u.a. – rozporządzenie Ministra Finansów z 12.04.2016 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz.U. poz. 562)
- r.s.s.f. – rozporządzenie Ministra Finansów z 25.09.2009 r. w sprawie szczególnych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 676)

- u.b.r. – ustawa z 11.05.2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. z 2020 r. poz. 1415)
- uchwała nr 2783/52/2015 – uchwała nr 2783/52/2015 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z 10.02.2015 r. w sprawie krajowych standardów rewizji finansowej
- u.COVID-19 – ustawa z 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 1842)
- z.u.COVID-19 – ustawa z 31.03.2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 568 ze zm.)
- u.d.p.p.w. – ustawa z 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057)
- u.d.w.z.r. – ustawa z 9.05.2014 r. o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych (Dz.U. poz. 768)
- u.p.d.o.f. – ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1426)
- u.p.d.o.p. – ustawa z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1406)
- u.p.p.f.t. – ustawa z 1.03.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. z 2020 r. poz. 971 ze zm.)
- u.p.t.u. – ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2020 r. poz. 106 ze zm.)
- u.p.z.o.z. – ustawa z 6.03.2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1252)
- u.r. – ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2019 r. poz. 351 ze zm.)
- u.z.s. – ustawa z 5.07.2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz.U. poz. 1629 ze zm.)

Krajowe standardy rachunkowości

- KSR 1 – uchwała nr 16/2017 Komitetu Standardów Rachunkowości z 12.09.2017 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości nr 1 „Rachunek przepływów pieniężnych” (Dz.Urz. MRiF poz. 216)
- KSR 2 – uchwała nr 7/10 Komitetu Standardów Rachunkowości z 20.04.2010 r. w sprawie przyjęcia znowelizowanego Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 „Podatek dochodowy” (Dz.Urz. MF Nr 7, poz. 31)

- KSR 3 – uchwała nr 14/2018 Komitetu Standardów Rachunkowości z 10.04.2018 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości nr 3 „Niezakończone usługi budowlane” (Dz.Urz. MF poz. 76)
- KSR 4 – uchwała nr 2/12 Komitetu Standardów Rachunkowości z 14.02.2012 r. w sprawie przyjęcia znowelizowanego Krajowego Standardu Rachunkowości nr 4 „Utrata wartości aktywów” (Dz.Urz. MF poz. 15)
- KSR 5 – uchwała nr 13/2018 Komitetu Standardów Rachunkowości z 10.04.2018 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa” (Dz.Urz. MF poz. 77)
- KSR 6 – uchwała nr 3/2014 Komitetu Standardów Rachunkowości z 4.03.2014 r. w sprawie przyjęcia znowelizowanego Krajowego Standardu Rachunkowości nr 6 „Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe” (Dz.Urz. MF poz. 12)
- KSR 7 – uchwała nr 3/2018 Komitetu Standardów Rachunkowości z 13.11.2018 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości nr 7 „Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym – ujęcie i prezentacja” (Dz.Urz. MF z 2019 r. poz. 2)
- KSR 8 – uchwała nr 15/2018 Komitetu Standardów Rachunkowości z 10.04.2018 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości nr 8 „Działalność deweloperska” (Dz.Urz. MF poz. 71)
- KSR 9 – uchwała nr 22/2017 Komitetu Standardów Rachunkowości z 19.12.2017 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości nr 9 „Sprawozdanie z działalności” (Dz.Urz. MRiF z 2018 r. poz. 4)
- KSR 10 – uchwała nr 11/2017 Komitetu Standardów Rachunkowości z 12.06.2017 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Krajowego Standardu Rachunkowości nr 10 „Umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz umowy koncesji na roboty budowlane lub usługi” (Dz.Urz. MRiF poz. 142)
- KSR 11 – uchwała nr 4/2017 Komitetu Standardów Rachunkowości z 3.04.2017 r. w sprawie przyjęcia Krajowego Standardu Rachunkowości nr 11 „Środki trwałe” (Dz.Urz. MRiF poz. 105)
- KSR 12 – uchwała nr 10/2018 Komitetu Standardów Rachunkowości z 27.03.2018 r. w sprawie przyjęcia Krajowego Standardu Rachunkowości nr 12 „Działalność rolnicza” (Dz.Urz. MF poz. 78)
- KSR 13 – uchwała nr 6/2019 Komitetu Standardów Rachunkowości z 16.04.2019 r. w sprawie przyjęcia Krajowego Standardu Rachunkowości nr 13 „Koszt wytworzenia jako podstawa wyceny produktów” (Dz.Urz. MF poz. 60)

Inne

- CIK – Centrum Informacji Księgowej
EOG – Europejski Obszar Gospodarczy

FRRWP	– Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce
GIIF	– Generalny Inspektor Informacji Finansowej
GPW	– Giełda Papierów Wartościowych
IASB	– Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości
IASC	– Komitet Międzynarodowych Standardów Rachunkowości
IFAC	– Międzynarodowa Federacja Księgowych
PIBR	– Polska Izba Biegłych Rewidentów
KAS	– Krajowa Administracja Skarbowa
KIMSF	– Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej
KNF	– Komisja Nadzoru Finansowego
KRBR	– Krajowa Rada Biegłych Rewidentów
KRS	– Krajowy Rejestr Sądowy
KSB	– krajowe standardy badania
KSR	– krajowe standardy rachunkowości
KSRF	– krajowe standardy rewizji finansowej
MPK	– miejsce powstawania kosztów
MSB	– międzynarodowe standardy badania
MSiG	– Monitor Sądowy i Gospodarczy
MSR	– międzynarodowe standardy rachunkowości
MSRF	– międzynarodowe standardy rewizji finansowej
MSSF	– międzynarodowe standardy sprawozdawczości finansowej
MSUA	– międzynarodowe standardy usług atestacyjnych
MSUP	– międzynarodowe standardy usług przeglądu
NBP	– Narodowy Bank Polski
PFRON	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
S.A.	– spółka akcyjna
SKI	– Stały Komitet ds. Interpretacji
SKwP	– Stowarzyszenie Księgowych w Polsce
spółka z o.o.	– spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
VAT	– podatek od towarów i usług
Wn	– winien
w.n.p.	– wartości niematerialne i prawne
ZFŚS	– zakładowy fundusz świadczeń socjalnych
ZPK	– zakładowy plan kont

UWAGI WSTĘPNE

Przemianom gospodarczym w Polsce od początku towarzyszyła ewolucja przepisów związanych z rachunkowością. Pierwszy etap procesu jej reformowania stanowiło wydanie w 1991 r. rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości. Kolejny etap łączył się z uchwaleniem 29.09.1994 r. ustawy o rachunkowości¹, która od 1.01.1995 r. stała się podstawowym aktem prawnym regulującym zasady prowadzenia rachunkowości oraz tryb sporządzania i badania sprawozdań finansowych. Akt prawny o randze ustawy stanowił upoważnienie do wprowadzenia określenia „polskie prawo bilansowe”.

Zmiany ekonomiczne, rosnąca konkurencja oraz przystąpienie Polski do Unii Europejskiej przyczyniły się do wielokrotnych uzupełnień i modyfikacji wydanej w 1994 r. ustawy o rachunkowości. Taki tryb okazał się jednak niewystarczający. W 1999 r. zostały więc podjęte prace nad kompleksową nowelizacją polskiego prawa bilansowego. Zakończyły się one uchwaleniem 9.11.2000 r. ustawy o zmianie ustawy o rachunkowości² i 23.08.2001 r. ustawy o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw³. Opublikowany w 2002 r. jednolity tekst ustawy ulegał w następnych latach dalszym zmianom i proces ten wciąż trwa.

Do podstawowych celów modyfikacji dokonanych w początkowym okresie można zaliczyć w szczególności:

- 1) korektę wcześniejszych oraz wprowadzenie nowych definicji i regulacji, takich jak pojęcie inwestycji, leasingu, połączonych spółek, udziałów mniejszości, różnic podatkowych, zasad prowadzenia rachunkowości z użyciem komputera;
- 2) eliminację luk w ustawie przez objęcie nią nowych zagadnień, np.: pochodnych instrumentów finansowych, leasingu finansowego, wyników długoterminowych umów o budowę, łączenia się spółek, wprowadzenia nowych elementów sprawozdawczości finansowej, w tym rachunku przepływów pieniężnych, zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym;

¹ Dz.U. Nr 121, poz. 591.

² Dz.U. Nr 113, poz. 1186 ze zm.

³ Dz.U. Nr 102, poz. 1117.

- 3) dążenie do ograniczenia kosztów prowadzenia rachunkowości i badania sprawozdań finansowych;
- 4) nawiązanie do innych polskich regulacji istotnych dla prowadzenia działalności gospodarczej, takich jak: Kodeks spółek handlowych, ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym, ustawy podatkowe;
- 5) dążenie do uregulowania zasad i zakresu korzystania z Międzynarodowych Standardów Rachunkowości po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, a także w następstwie zmian w dyrektywach UE wywierających wpływ na polskie rozwiązania.

Kolejna istotna nowelizacja ustawy o rachunkowości nastąpiła na mocy ustawy z 18.03.2008 r. o zmianie ustawy o rachunkowości⁴. Jej celem była – z jednej strony – transpozycja do polskiego prawa bilansowego postanowień dyrektywy 2006/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14.06.2006 r. zmieniającej dyrektywy Rady 78/660/EWG w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek, 83/349/EWG w sprawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych, 86/635/EWG w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków i innych instytucji finansowych oraz 91/674/EWG w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych zakładów ubezpieczeń, a z drugiej – konieczność dostosowania określonych przepisów ustawy o rachunkowości do realiów życia gospodarczego oraz innych aktów prawnych. Wprowadzane zmiany miały różny charakter, zakres i znaczenie. Oprócz modyfikacji, polegających na doprecyzowaniu i ujednoliceniu pojęć, wystąpiły istotne zmiany dotyczące przepisów aż 43 artykułów ustawy, 2 artykuły zostały uchylone, natomiast wprowadzono nowy rozdział 8a „Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych”, przy czym jego unormowania już w 2008 r. zostały częściowo zmodyfikowane przez ustawę z 21.11.2008 r. zmieniającą ustawę o zmianie ustawy o rachunkowości⁵. W związku z dokonanymi zmianami kolejny raz został opublikowany ujednolicony tekst ustawy (Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.), na którego modyfikację wpłynęły dokonywane nowelizacje, polegające na dalszym dostosowywaniu i aktualizowaniu przepisów ustawy o rachunkowości w związku z innymi regulacjami krajowymi i dyrektywami UE. Znalazło to odzwierciedlenie w następnym jednolitym jej tekście opublikowanym w 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 330 ze zm.), który wobec wprowadzanych modyfikacji wymagał dalszej aktualizacji.

W 2014 r. znacząco na zawartość ustawy o rachunkowości wpłynęły:

- 1) ustawa z 9.05.2014 r. o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych⁶, której przepisy istotnie ograniczyły zawartość rozdziału 8a „Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych”, modyfikując i uchylając znaczne jego fragmenty, w związku z czym od 10.08.2014 r. zaprzestano wydawania certyfikatu księgowego,

⁴ Dz.U. Nr 63, poz. 393 ze zm.

⁵ Dz.U. Nr 223, poz. 1466.

⁶ Dz.U. poz. 768.

- 2) ustawa z 11.07.2014 r. o zmianie ustawy o rachunkowości⁷, wdrażająca częściowo dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z 26.06.2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniającą dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylającą dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG w zakresie odnoszącym się do obowiązków sprawozdawczych nowej – w ustawie o rachunkowości – kategorii podmiotów gospodarczych, jaką są jednostki mikro prowadzące księgi rachunkowe.

Już w 2014 r., w związku z zapisami zawartymi we wspomnianej dyrektywie 2013/34/UE, można było się spodziewać następnych modyfikacji ustawy o rachunkowości, jako konsekwencji procedur dostosowawczych polskiego prawa do regulacji unijnych. Ustawą z 23.07.2015 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw⁸ zostały wdrożone pozostałe zapisy dyrektywy 2013/34/UE. Na mocy ustawy z 23.07.2015 r. (art. 7) zmiany ustawy o rachunkowości, które weszły w życie z dniem 1.01.2016 r., można podzielić na dwie grupy. Do jednej należą zmiany wynikające z dostosowania przepisów ustawy do wspomnianej dyrektywy, polegające na:

- a) modyfikacji definicji zawartych w art. 3 u.r., w szczególności niektórych jednostek związanych z konsolidacją, wprowadzeniu pojęcia jednostek małych i doprecyzowaniu określenia jednostek mikro, nowym ujęciu wyniku z działalności operacyjnej,
- b) wprowadzeniu zmian w zakresie skonsolidowanego sprawozdania finansowego,
- c) dodaniu nowego rozdziału 6a „Sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej”,
- d) wprowadzeniu uproszczeń w sprawozdaniu finansowym dla jednostek mikro i małych,
- e) zmianach w załączniku nr 1 do u.r., dotyczących niektórych pozycji bilansu, rachunku zysków i strat, zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym, zakresu informacji dodatkowej,
- f) wprowadzeniu załącznika nr 5 poświęconego zakresowi informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym małych jednostek gospodarczych.

Zmiany należące do drugiej grupy nie wynikały z dyrektywy 2013/34/UE, lecz miały sprzyjać poprawie warunków prowadzenia działalności gospodarczej przez:

- a) objęcie większej liczby jednostek uproszczeniami w zakresie leasingu, odroczonego podatku dochodowego (zwolnienia z obowiązku tworzenia rezerw, ustalania aktywów), instrumentów finansowych (uznawanie, wycena, ujawnianie, prezentacja),
- b) wprowadzenie możliwości zwolnień z niektórych obowiązków sprawozdawczych,
- c) ujednolicenie przepisów ustawy o rachunkowości (art. 3 ust. 3) i ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 24a ust. 6) co do terminu przeliczenia kwot

⁷ Dz.U. poz. 1100.

⁸ Dz.U. poz. 1333.

- wyrażonych w euro na walutę polską (pierwszy roboczy dzień października poprzedniego roku obrotowego),
- d) zmianę zasad amortyzowania wartości firmy,
 - e) dopuszczenie możliwości prowadzenia przez organizacje pożytku publicznego uproszczonej ewidencji przychodów i kosztów, w sposób określony przez ministra finansów na mocy art. 10a ust. 6 u.d.p.p.w.

Nowelizacja ustawy o rachunkowości z 23.07.2015 r. związana z wdrożeniem dyrektywy 2013/34/UE wpłynęła na rozszerzenie zakresu rachunkowości o obowiązek ujawniania informacji niefinansowych przez emitentów giełdowych i instytucje finansowe spełniające określone kryteria co do wielkości zatrudnienia, sumy bilansowej i rocznego przychodu netto ze sprzedaży towarów i produktów, zobowiązując te podmioty do wykazywania w sprawozdaniu z działalności szeregu informacji niefinansowych, w szczególności dotyczących spraw środowiska naturalnego, społecznych, pracowniczych, przeciwdziałania korupcji na wzór tendencji europejskich i światowych. W ramach omawianej nowelizacji pojawił się załącznik nr 6 do ustawy określający zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym jednostek pozarządowych. Zważywszy na zakres i wagę zmian, ustawodawca wydał w 2016 r. kolejny tekst jednolity⁹.

Proces nowelizacji i zmian ustawy o rachunkowości ma charakter ciągły często w związku ze zmianami przepisów w innych dziedzinach. Przykładowo, zmiana ustawy z 26.01.2018 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym i innych ustaw¹⁰ spowodowała wprowadzenie obowiązku sporządzania przez jednostki wpisane do KRS sprawozdań finansowych w postaci elektronicznej o strukturze logicznej w formacie zamieszczonym w Biuletynie Informacji Publicznej. Z kolei ustawa z 9.11.2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu wprowadzenia uproszczeń dla przedsiębiorstw w prawie podatkowym i gospodarczym¹¹ przyczyniła się do zmian w ustawie o rachunkowości. Nowe regulacje weszły w życie z dniem 1.01.2019 r. i od tego dnia podatnik – spełniający określone kryteria – może w zeznaniu podatkowym za miniony rok podatkowy informować o dobrowolnym prowadzeniu ksiąg rachunkowych mimo braku takiego obowiązku. Poszerzył się też katalog podmiotów mikro sporządzających bardzo uproszczone sprawozdanie finansowe oraz zwiększono progi kwotowe dla tych podmiotów¹². Ponadto został skrócony do 5 lat okres przechowywania zatwierdzonych sprawozdań finansowych. Obowiązujący tekst jednolity ustawy o rachunkowości jest zawarty w Dz.U. z 2019 r. poz. 351 (po jego ogłoszeniu wprowadzono zmiany w 2019 r.: poz. 1495, 1571, 1655¹³, 1680 oraz w 2020 r. poz. 568).

⁹ Dz.U. poz. 1047.

¹⁰ Dz.U. poz. 398.

¹¹ Dz.U. poz. 2244.

¹² Dz.U. z 2018 r. poz. 395.

¹³ Zmiany z poz. 1655 wejdą w życie z dniem 1.03.2021 r.

W obecnym kształcie ustawa o rachunkowości składa się z 14 rozdziałów i 6 załączników. Zawarte w niej regulacje odnoszą się do wszystkich jednostek objętych ustawą, przy czym warto podkreślić, że część rozwiązań dotyczy jedynie niektórych podmiotów gospodarczych, np. opracowujących skonsolidowane sprawozdania finansowe, wykorzystujących pochodne instrumenty finansowe, świadczących długoterminowe usługi, podlegających fuzji, objętych obowiązkiem badania sprawozdań finansowych bądź sporządzania sprawozdania z płatności na rzecz administracji publicznej czy też jednostek mikro i małych. Zakres podmiotowy niniejszego komentarza obejmuje głównie jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji.

W związku z dużym zakresem zmian, i często o nowatorskim charakterze, zamiarem autorów niniejszego komentarza jest przybliżenie ich Czytelnikom. W celu zapewnienia kompleksowego ujęcia zagadnień przedmiotem rozważań są także wcześniejsze unormowania ustawy, a występujące niekiedy powtórzenia służą wyczerpującemu ujęciu omawianego problemu. Układ komentarza jest dostosowany do rozdziałów ustawy, a w ich ramach do kolejności zawartych w nich artykułów. Zagadnienia są komentowane w tych autorskich zamieszczonych pod odpowiednimi artykułami ustawy. Dokonywane interpretacje nie ograniczają się tylko do ustawy o rachunkowości, ale uwzględniają także rozstrzygnięcia Krajowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Rachunkowości/Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, a także dyrektyw UE, jeżeli dotyczą one omawianego zagadnienia. Ponadto w uzasadnionych wypadkach komentarz odwołuje się do przepisów podatkowych i innych regulacji polskiego prawa. W celu lepszego zobrazowania i wyjaśnienia omawianych zagadnień autorzy posługują się schematami, tabelami i przykładami liczbowymi.

W opracowaniu uwzględniono też wpływ pandemii wirusa SARS-CoV-2 na rachunkowość. Zagrożenie epidemiologiczne, które pojawiło się w marcu 2020 r., spowodowało podjęcie przez rząd i parlament Rzeczypospolitej Polskiej wielu działań mających na celu zapobieganie, przeciwdziałanie i zwalczanie COVID-19, jak też innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Mocą ustawy z 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹⁴ wprowadzono wiele zmian w obowiązującym prawie. Zmiany odnoszą się także do ustawy o rachunkowości, a dotyczą w szczególności harmonogramu prac związanych z zamknięciem roku obrotowego i ustalaniem wyniku finansowego. Rozporządzeniem Ministra Finansów z 31.03.2020 r. w sprawie określenia innych terminów wypełniania obowiązków w zakresie ewidencji oraz w zakresie sporządzania, zatwierdzania, udostępniania i przekazywania do właściwego rejestru, jednostki lub organu sprawozdań i informacji¹⁵ został wydłużony czas wykonania czynności związanych z zamykaniem roku

¹⁴ Dz.U. poz. 374 ze zm.

¹⁵ Dz.U. poz. 570.

obrotowego. Należy podkreślić, że wydłużenie okresu sporządzania, zatwierdzania i składania sprawozdań nie ma charakteru stałego. Zmiany w tym zakresie miały zastosowanie do obowiązków dotyczących roku obrotowego kończącego się po dniu 29.09.2019 r., jednak nie później niż w dniu 30.04.2020 r., jeżeli termin ich wykonania nie upłynął przed dniem 31.03.2020 r.

Zakres przejściowych zmian spowodowanych COVID-19 jest przedstawiony w odrębnym punkcie zamykającym rozdziały, których dotyczą zmiany spowodowane zaistniałą sytuacją, w szczególności są one omówione na końcu rozdziałów: 1, 2, 3, 5, 6, 6a, 7.

Autorzy, wśród których są pracownicy naukowi zajmujący się rachunkowością, a także biegły rewident i prawnik, mają nadzieję, że niniejszy komentarz – dzięki szerokiemu i wyczerpującemu omówieniu poszczególnych przepisów ustawy o rachunkowości – ułatwi Czytelnikom zrozumienie zawartości współczesnej rachunkowości.

Jako redaktor naukowy opracowania serdecznie dziękuję za współpracę przy siedmiu dotychczasowych wydaniach komentarza panu profesorowi Zbigniewowi Lutemu – autorowi rozdziału 4a. „Łączenie się spółek”, oraz panu profesorowi Kazimierzowi Sawickiemu – autorowi rozdziału 9. „Odpowiedzialność karna”. Chcę też podziękować panu mgr. Markowi Rublewskiemu, że przy wszystkich wydaniach komentarza zajął się wstępnym opracowaniem redakcyjnym całości.

Niniejsze opracowanie zostało przygotowane według stanu prawnego na dzień 15.09.2020 r.

USTAWA

z dnia 29 września 1994 r.

o rachunkowości¹

(tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 351; zm.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1495, poz. 1571, *poz. 1655*, poz. 1680;
z 2020 r. poz. 568)

¹ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- 1) dyrektywy 2001/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 27.09.2001 r. zmieniającej dyrektywy 78/660/EWG, 83/349/EWG oraz 86/635/EWG w zakresie zasad oceny rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek a także banków oraz innych instytucji finansowych (Dz.Urz. WE L 283, s. 28);
- 2) dyrektywy Rady 2003/38/WE z 13.05.2003 r. zmieniającej dyrektywę 78/660/EWG w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek w odniesieniu do kwot wyrażonych w euro (Dz.Urz. WE L 120, s. 22);
- 3) dyrektywy 2003/51/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 18.06.2003 r. zmieniającej dyrektywy 78/660/EWG, 83/349/EWG, 86/635/EWG oraz 91/674/EWG w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek, banków i innych instytucji finansowych oraz zakładów ubezpieczeń (Dz.Urz. WE L 178, s. 16).

Dane dotyczące ogłoszenia aktów prawa Unii Europejskiej, zamieszczone w niniejszej ustawie – z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej – dotyczą ogłoszenia tych aktów w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej – wydanie specjalne.

ROZDZIAŁ 1

Przepisy ogólne

W pierwszym rozdziale ustawy unormowane zostały zagadnienia dotyczące:

- 1) podmiotowego zakresu stosowania ustawy o rachunkowości (art. 2);
- 2) podstawowych pojęć występujących w ustawie (art. 3 ust. 1);
- 3) zasad przeliczania na złote polskie wielkości wyrażonych w euro (art. 3 ust. 2 i 3);
- 4) klasyfikacji umów leasingowych (art. 3 ust. 4–6);
- 5) przedmiotowego zakresu rachunkowości (art. 4);
- 6) odpowiedzialności kierownika jednostki za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości (art. 4 ust. 5, art. 4a);
- 7) stosowania nadrzędnych zasad rachunkowości (art. 4–8).

Art. 1. [Zakres regulacji]

Ustawa określa zasady rachunkowości oraz zasady wykonywania działalności w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

- 1. Pojęcie rachunkowości.** Rachunkowość jest systemem odzwierciedlania w mierniku pieniężnym sytuacji majątkowej i finansowej jednostek gospodarczych oraz kompletnego ujmowania zachodzących w nich zjawisk i procesów gospodarczych w uporządkowany sposób za pomocą specyficznych metod, form, rozwiązań organizacyjnych i technicznych. Dzięki temu uzyskuje się sformalizowany, wewnętrznie spójny i zbilansowany obraz działalności gospodarczej o uniwersalnym charakterze¹. Umożliwia to zaspokojenie potrzeb informacyjnych odbiorców zewnętrznych i wewnętrznych. Główne aspekty postrzegania rachunkowości zawiera tabela 1.

¹ *Rachunkowość. Zasady prowadzenia według znowelizowanych regulacji krajowych i międzynarodowych*, red. T. Kiziukiewicz, Wrocław 2009, s. 15.

Tabela 1. Wieloaspektowe ujęcie rachunkowości

Aspekt rachunkowości	Charakterystyka
Rachunkowość jako dyscyplina naukowa	Jako nauka stosowana rachunkowość jest nastawiona na pomiar przepływu wartości składników majątku podmiotów gospodarczych w celu ułatwienia dokonywania wyborów (decyzji) oraz rozliczania z ekonomicznej i społecznej efektywności i podziału wygospodarowanej nadwyżki (por. 1). Jako nauka stosowana rachunkowość ma cel praktyczny, czyli dokonywany w podmiocie pomiar przepływów i przyrostu wartości, aby ułatwić podejmowanie decyzji i rozliczenie ze społecznej i ekonomicznej efektywności (por. 2). W niektórych krajach, jak np. w USA, rachunkowość jest samodzielną dyscypliną naukową. W Polsce rachunkowość jest subdyscypliną nauk ekonomicznych, natomiast w Niemczech – nauką o zarządzaniu.
Rachunkowość jako język biznesu	Jako język biznesu rachunkowość ma wiele wspólnych elementów z innymi dziedzinami. Różne rodzaje działalności gospodarczej firm są przedstawiane w sprawozdaniach finansowych za pomocą języka rachunkowości (por. 3). Uznanie rachunkowości za język biznesu wymaga jej standaryzacji w celu zunifikowania interpretacji sprawozdawczości finansowej przez różnych użytkowników.
Rachunkowość jako zbiór założeń koncepcyjnych, unormowań prawnych i standardów	Zbiór podstawowych, logicznie powiązanych założeń koncepcyjnych, które stanowią podstawę do oceny polityki i praktyki rachunkowości, w tym: zasad pomiaru, wyceny i prezentacji danych finansowych stosowanych przy sporządzaniu sprawozdań finansowych; ponadto założenia te tworzą ramy referencyjne i wytyczne przy formułowaniu i wdrażaniu nowych, dotychczas nieuregulowanych zasad, norm i standardów rachunkowości (por. 4). Rachunkowość może zatem być rozpatrywana jako powiązany zbiór: teorii, polityki, praktyki i użytkowników.
Rachunkowość jako system pomiaru i wyceny	„Rachunkowość jest rozpatrywana jako teoria pomiaru ekonomicznego (pomiaru wartości) oraz jako system tego pomiaru w przedsiębiorstwach i instytucjach” (5). „Rachunkowość jest sztuką pomiaru, opisu i interpretowania działalności gospodarczej” (6). Wynika z tego, że rachunkowość jest postrzegana jako system pomiaru i wyceny, który pozwala kwantyfikować opis i analizę zasobów nabytych i zużywanych w procesie gospodarowania, a także strumienie przychodów i kosztów.
Rachunkowość jako system informacyjny	Rachunkowość jest często określana jako podstawowy system informacyjny przedsiębiorstwa. „Rachunkowość jest to szczególny system informacyjno-kontrolny o charakterze retro- i prospektywnym dostosowanym do celów szeroko pojętego zarządzania finansami podmiotu gospodarczego (organizacji)” (7). Rachunkowość stanowi „(...) zwarty system gromadzenia i przetwarzania danych oraz prezentacji informacji ekonomiczno-finansowych” (8). „Rachunkowość jest systemem informacyjnym przedsiębiorstwa, rejestrującym zmiany wartości zasobów i zobowiązań oraz ukazuje wpływ tych zmian na kapitał własny w celu prezentacji informacji przydatnych jej użytkownikom przy podejmowaniu decyzji” (9)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (1) A. Helin, *Model sprawozdania finansowego według MSR a teoria i praktyka polskiej sprawozdawczości*, Warszawa 2002; (2) *Współczesne problemy rachunkowości*, red. A. Jaruga, Warszawa 1991, s. 13; (3) Y. Ijiri, *Theory of Accounting Measurement*, „Accounting Research Study” 1975/10, s. 15; (4) E. Hendriksen, M. van Breda, *Teoria rachunkowości*, Warszawa 2002, s. 20; (5) E. Burzym, *Przesłanki i perspektywy standaryzacji i międzynarodowej harmonizacji rachunkowości*, „Zeszyty Teoretyczne Rady Naukowej SKwP” 1993/23, s. 7; (6) R.E. Meigs, W.H. Meigs, *Financial Accounting*, New York 1995, s. 4; (7) W. Brzezina, *Ogólna teoria rachunkowości*, Częstochowa 1998, s. 21; (8) K. Sawicki, *Pojęcie współczesnej rachunkowości [w:] Podstawy rachunkowości*, red. K. Sawicki, Warszawa 2005, s. 14; (9) S. Hońko, *Koncepcja ostrożnej wyceny w rachunkowości*, Szczecin 2008, s. 9.

2. **Biegły rewident jako ekspert z zakresu rachunkowości.** Zawód biegłego rewidenta określa ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym. Zgodnie z postanowieniami art. 2 pkt 12 u.b.r. tylko biegli rewidentci są uprawnieni do badania sprawozdań finansowych. Podstawowym celem badania sprawozdań finansowych jest określenie, czy sprawozdania finansowe są prawidłowe, a także stwierdzenie, czy rzetelnie i jasno przedstawiają sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy jednostki gospodarczej (szerzej na ten temat zob. komentarz do rozdziału 7).
3. **Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych.** Ustawa o rachunkowości określa zasady usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych w rozdziale 8a (szerzej na ten temat zob. komentarz do rozdziału 8a).
4. **Zgodność ustawy o rachunkowości z przepisami unijnymi.** Rachunkowość w ramach Unii Europejskiej reguluje dyrektywa 2013/34/UE. Należy podkreślić, że rozwiązania ustawy o rachunkowości powinny być zgodne z przepisami wymienionej dyrektywy.

Art. 2. [Zakres podmiotowy]

1. Przepisy ustawy o rachunkowości, zwanej dalej „ustawą”, stosuje się, z zastrzeżeniem ust. 3, do mających siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

- 1) spółek handlowych (osobowych i kapitałowych, w tym również w organizacji) oraz spółek cywilnych, z zastrzeżeniem pkt 2, a także innych osób prawnych, z wyjątkiem Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego;
- 2) osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółek jawnych osób fizycznych, spółek partnerskich oraz przedsiębiorstw w spadku działających zgodnie z ustawą z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz. U. poz. 1629), jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro;
- 2a) przedsiębiorstw w spadku działających zgodnie z ustawą z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw, jeżeli na dzień poprzedzający dzień otwarcia spadku prowadzone były księgi rachunkowe;
- 3) jednostek organizacyjnych działających na podstawie Prawa bankowego, przepisów o obrocie papierami wartościowymi, przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, przepisów o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, przepisów o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych lub przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, bez względu na wielkość przychodów;

- 4) gmin, powiatów, województw i ich związków, a także:
 - a) państwowych, gminnych, powiatowych i wojewódzkich jednostek budżetowych,
 - b) gminnych, powiatowych i wojewódzkich zakładów budżetowych,
 - c) (uchylona)
- 5) jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, z wyjątkiem spółek, o których mowa w pkt 1 i 2;
- 6) oddziałów i przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 649 i 1293);
- 7) jednostek niewymienionych w pkt 1–6, jeżeli otrzymują one na realizację zadań zleconych dotacje lub subwencje z budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego lub funduszy celowych – od początku roku obrotowego, w którym dotacje lub subwencje zostały im przyznane.

2. Osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstwa w spadku działające zgodnie z ustawą z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw mogą stosować zasady rachunkowości określone ustawą również od początku następnego roku obrotowego, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy są niższe niż równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro. W tym przypadku osoby te lub wspólnicy przed rozpoczęciem roku obrotowego są obowiązani, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, do zawiadomienia o tym urzędu skarbowego, właściwego w sprawach opodatkowania podatkiem dochodowym. Osoby fizyczne lub wspólnicy spółek cywilnych osób fizycznych mogą złożyć zawiadomienie na podstawie ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz. U. poz. 647, 1544, 1629 i 2244 oraz z 2019 r. poz. 60).

2a. Do spółek jawnych osób fizycznych oraz spółek partnerskich, których przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły mniej niż równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro i które nie stosują zasad rachunkowości określonych ustawą na podstawie ust. 2, stosuje się art. 70a.

2b. Przepisy ustawy stosuje się również, bez względu na wielkość przychodów, do alternatywnych spółek inwestycyjnych w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, w tym uprawnionych do posługiwania się nazwą „EuVECA” albo „EuSEF”.

3. Jednostki sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości, Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej oraz związanymi z nimi interpretacjami ogłoszonymi w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej, zwanymi dalej „MSR”, stosują przepisy ustawy oraz przepisy wykonawcze wydane na jej podstawie, w zakresie nieuregulowanym przez MSR.

4. Kościelne osoby prawne nieprowadzące działalności gospodarczej prowadzą rachunkowość zgodnie z przepisami wewnętrznymi tych osób.

5. Jednostki, o których mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450, 650, 723 i 1365 oraz z 2019 r. poz. 37), mogą prowadzić uproszczoną ewidencję przychodów i kosztów na zasadach i warunkach określonych w tej ustawie.

6. Koła gospodyń wiejskich działające na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich (Dz. U. poz. 2212) mogą prowadzić uproszczoną ewidencję przychodów i kosztów na zasadach i warunkach określonych w tej ustawie.

1. **Uwagi ogólne.** Artykuł 2 ust. 1 określa podmiotowy zakres ustawy. W związku z tym ważne jest jednoznaczne zdefiniowanie podmiotów prowadzących rachunkowość. Ogólne zasady dotyczące podmiotów zobowiązanych do prowadzenia ksiąg rachunkowych zawiera tabela 2.

Tabela 2. Podmioty zobowiązane do stosowania przepisów ustawy o rachunkowości

Podmiot	Obowiązek stosowania przepisów ustawy o rachunkowości
1) spółka jawna osób fizycznych 2) spółka partnerska 3) spółka cywilna osób fizycznych 4) osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą 5) przedsiębiorstwa w spadku działające zgodnie z ustawą o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej	W sytuacji gdy przychody netto ze sprzedaży produktów i towarów oraz operacji finansowych w ubiegłym roku obrotowym przekroczyły w złotych równowartość kwoty 2 000 000 euro
1) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji 3) spółka akcyjna 4) spółka akcyjna w organizacji 5) przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie, szkoły wyższe, fundacje 6) banki państwowe, banki spółdzielcze, banki komercyjne 7) gminy, powiaty, województwa i ich związki, państwowe, gminne, powiatowe i wojewódzkie jednostki budżetowe, gminne, powiatowe i wojewódzkie zakłady budżetowe 8) alternatywne spółki inwestycyjne 9) Lasy Państwowe 10) oddziały i przedstawiciele przedsiębiorców zagranicznych 11) jednostki, które otrzymują dotacje lub subwencje na realizację zadań zleconych 12) przedsiębiorstwa w spadku działające zgodnie z ustawą o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej, jeżeli na dzień poprzedzający dzień otwarcia spadku prowadzone były księgi rachunkowe	Bez względu na kwotę osiągniętych przychodów

Źródło: opracowanie własne.

2. **Spółki handlowe.** Tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział i przekształcanie spółek reguluje Kodeks spółek handlowych. Zgodnie z nim spółkami handlowymi są spółki osobowe takie jak: spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna, a także spółki kapitałowe: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółka akcyjna.
3. **Spółka jawna.** Spółka jawna jest spółką osobową, która prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą i której każdy wspólnik odpowiada za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem, solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką. Zasady tworzenia, działania i rozwiązywania spółki jawnej reguluje tytuł II, dział I k.s.h.
4. **Spółka partnerska.** Spółka partnerska jest spółką osobową utworzoną przez partnerów w celu wykonywania wolnego zawodu adwokata, aptekarza, architekta, inżyniera budownictwa, biegłego rewidenta, brokera ubezpieczeniowego, doradcy podatkowego, maklera papierów wartościowych, doradcy inwestycyjnego, księgowego, lekarza, lekarza dentystry, lekarza weterynarii, notariusza, pielęgniarki, położnej, radcy prawnego, rzeczownika patentowego, rzeczoznawcy majątkowego oraz tłumacza przysięgłego. Zasady tworzenia, działania i rozwiązywania spółki partnerskiej reguluje tytuł II, dział II k.s.h.
5. **Spółka komandytowa.** Spółka komandytowa jest spółką osobową mającą na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą, w której wobec wierzycieli za zobowiązania spółki co najmniej jeden wspólnik odpowiada bez ograniczenia (komplementariusz), a odpowiedzialność co najmniej jednego wspólnika (komandytariusza) jest ograniczona. Zasady tworzenia, działania i rozwiązywania spółki komandytowej reguluje tytuł II, dział III k.s.h.
6. **Spółka komandytowo-akcyjna.** Spółka komandytowo-akcyjna jest spółką osobową mającą na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą, w której wobec wierzycieli za zobowiązania spółki co najmniej jeden wspólnik odpowiada bez ograniczenia (komplementariusz), a co najmniej jeden wspólnik jest akcjonariuszem. Zasady tworzenia, działania i rozwiązywania spółki komandytowo-akcyjnej reguluje tytuł II, dział IV k.s.h.
7. **Spółki kapitałowe.** Spółki kapitałowe stanowią spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (tytuł III, dział I k.s.h.) oraz spółki akcyjne (tytuł III, dział II k.s.h.). Należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 161 i 323 k.s.h. wyróżnia się spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji oraz spółkę akcyjną w organizacji. Spółki te powstają z chwilą zawarcia umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub z chwilą zawiązania spółki akcyjnej. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji albo spółka akcyjna w organizacji z chwilą wpisu do rejestru przedsiębiorców staje się spółką z ograniczoną odpowiedzialnością albo spółką akcyjną i uzyskuje osobowość prawną.
8. **Prosta spółka akcyjna.** Zasady tworzenia i funkcjonowania prostej spółki akcyjnej reguluje tytuł III, dział IA k.s.h. Warto podkreślić, że prosta spółka akcyjna może być utworzona przez jedną albo więcej osób w każdym celu prawnie dopuszczalnym. Akcje są

objęte w zamian za wkłady pieniężne lub niepieniężne. Wkładem niepieniężnym na pokrycie akcji może być wszelki wkład mający wartość majątkową, w szczególności świadczenie pracy lub usług.

- 9. Spółka cywilna.** Istotę spółki cywilnej normuje art. 860 k.c., zgodnie z którym przez umowę spółki wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego. Należy podkreślić, że zgodnie z art. 4 pr. przed. spółka cywilna nie jest podmiotem gospodarczym (przedsiębiorcą). Przedsiębiorcą jest każdy wspólnik spółki. Jednakże księgi rachunkowe prowadzi się dla całości spółki, a nie dla każdego wspólnika oddzielnie.
- 10. Inne osoby prawne.** Przez termin „inne osoby prawne” rozumie się w szczególności: przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie, szkoły wyższe, fundacje, kościelne osoby prawne. Z tej kategorii osób na mocy art. 2 ust. 4 u.r. zostały wyłączone kościelne osoby prawne nieprowadzące działalności gospodarczej, jako niepodlegające przepisom ustawy o rachunkowości, a jedynie przepisom wewnętrznym tych osób.
- 11. Jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów prawa bankowego, przepisów o obrocie papierami wartościowymi, przepisów o funduszach inwestycyjnych, przepisów o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej lub przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych.** Do tych jednostek organizacyjnych należy zaliczyć głównie banki krajowe, banki zagraniczne, instytucje finansowe, instytucje kredytowe itp., czyli jednostki działające zgodnie z ustawą z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe².

W wypadku innych podmiotów finansowych zasady ich tworzenia, organizacji i funkcjonowania określają następujące przepisy prawa:

- 1) ustawa z 29.07.2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym³;
- 2) ustawa z 21.07.2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym⁴;
- 3) ustawa z 29.07.2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych⁵;
- 4) ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi⁶;
- 5) ustawa z 28.08.1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych⁷;
- 6) ustawa z 11.09.2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej⁸;
- 7) ustawa z 27.05.2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi⁹.

² Dz.U. z 2019 r. poz. 2357 ze zm.

³ Dz.U. z 2019 r. poz. 1871 ze zm.

⁴ Dz.U. z 2020 r. poz. 180 ze zm.

⁵ Dz.U. z 2019 r. poz. 623 ze zm.

⁶ Dz.U. z 2020 r. poz. 89 ze zm.

⁷ Dz.U. z 2020 r. poz. 105 ze zm.

⁸ Dz.U. z 2020 r. poz. 895 ze zm.

⁹ Dz.U. z 2020 r. poz. 95 ze zm.

- 12. Jednostki sfery budżetowej.** Przepisy ustawy o rachunkowości stosują również jednostki budżetowe i zakłady budżetowe. Należy zaznaczyć, że jednostek sfery budżetowej wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 4 u.r. nie obowiązują przepisy ustawy o rachunkowości określone w rozdziale 5 „Sprawozdania finansowe jednostki” oraz w rozdziale 6 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej”.
- 13. Jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej.** Artykuł 2 ust. 1 pkt 5 u.r. dotyczy np. Lasów Państwowych, gdyż zgodnie z art. 4 ustawy z 28.09.1991 r. o lasach¹⁰ lasami stanowiącymi własność Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe.
- 14. Oddziały i przedstawicielstwa przedsiębiorstw zagranicznych.** Definicję osoby zagranicznej, oddziałów i przedstawicielstw przedsiębiorstw zagranicznych zawiera art. 3 pkt 5 u.p.z.o.z. Przez osobę zagraniczną rozumie się:
- 1) osobę fizyczną nieposiadającą obywatelstwa polskiego;
 - 2) osobę prawną z siedzibą za granicą;
 - 3) jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, mającą zdolność prawną, z siedzibą za granicą.

Przedsiębiorcą zagranicznym jest osoba zagraniczna wykonująca działalność gospodarczą za granicą oraz obywatel polski wykonujący działalność za granicą (art. 3 pkt 7 u.p.z.o.z.).

Oddział i przedstawicielstwo przedsiębiorstwa zagranicznego stanowią wyodrębnione i samodzielne organizacyjnie części działalności gospodarczej wykonywanej przez przedsiębiorcę poza siedzibą przedsiębiorcy lub głównym miejscem wykonywania działalności.

Można więc stwierdzić, że osoby zagraniczne z państw członkowskich Unii Europejskiej, państw EOG nienależących do Unii Europejskiej oraz państw niebędących stronami umowy o EOG, które mogą korzystać ze swobody przedsiębiorczości na podstawie umów zawartych przez te państwa z Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, podejmują działalność gospodarczą na tych samych zasadach jak osoby polskie. W związku z tym:

- 1) osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, mające miejsce zamieszkania za granicą, będą prowadziły księgi rachunkowe po przekroczeniu progu przychodów netto 2 000 000 euro;
- 2) oddziały i przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych będą stosowały w każdym przypadku przepisy ustawy o rachunkowości, czyli bez względu na wielkość przychodów.

¹⁰ Dz.U. z 2020 r. poz. 6 ze zm.

15. Organizacje pozarządowe. Zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie organizacjami pozarządowymi są:

- 1) niebędące jednostkami sektora finansów publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi,
 - 2) niedziałające w celu osiągnięcia zysku
- osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia.

Organizacje pozarządowe, z wyłączeniem spółek kapitałowych, prowadzą uproszczoną ewidencję przychodów i kosztów, jeżeli:

- 1) działają w sferze określonych zadań publicznych,
 - 2) nie prowadzą działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów Prawa przedsiębiorców,
 - 3) nie posiadają statusu organizacji pożytku publicznego,
 - 4) osiągają przychody wyłącznie z:
 - a) działalności nieodpłatnej pożytku publicznego z tytułu składek członkowskich, darowizn, zapisów, spadków, dotacji, subwencji, przychodów pochodzących z ofiarności publicznej,
 - b) działalności odpłatnej pożytku publicznego z tytułu sprzedaży towarów i usług,
 - c) sprzedaży, najmu lub dzierżawy składników majątkowych,
 - d) odsetek od środków pieniężnych na rachunkach bankowych lub rachunkach w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, prowadzonych w związku z wykonywaną działalnością, w tym także odsetek od lokat terminowych oraz innych form oszczędzania, przechowywania lub inwestowania, tworzonych na tych rachunkach,
 - 5) w roku poprzedzającym rok wyboru prowadzenia uproszczonej ewidencji przychodów i kosztów osiągnęły przychody wyłącznie z tytułów, o których mowa w pkt 4, w wysokości nieprzekraczającej 100 000 zł,
- jeżeli decyzję w sprawie prowadzenia uproszczonej ewidencji przychodów i kosztów podejmie organ zatwierdzający w rozumieniu przepisów o rachunkowości.

16. Alternatywne spółki inwestycyjne (ASI). Są to instytucje wspólnego inwestowania, których przedmiotem działalności jest pozyskiwanie aktywów od wielu inwestorów w celu ich lokowania w interesie tych inwestorów zgodnie z określoną polityką inwestycyjną. Alternatywna spółka inwestycyjna prowadzi działalność w formie spółki kapitałowej, czyli zazwyczaj spółki akcyjnej lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Istnieje możliwość tworzenia ASI jako spółki komandytowej lub spółki komandytowo-akcyjnej, w których jedynym komplementariuszem uprawnionym do prowadzenia spraw spółki będzie spółka kapitałowa. Należy podkreślić, że ze względu na strukturę organizacyjną ASI muszą mieć zarządającego. Zarządzającym ASI może być wyłącznie spółka kapitałowa, która uzyskała zezwolenie Komisji Nadzoru Finansowego na wykonywanie takiej działalności. Przedmiotem działalności ASI może być wyłącznie zarządzanie nią, w tym wprowadzenie jej do obrotu.

- 17. Dotacje i subwencje.** Przepisy ustawy stosuje się również do jednostek niewymienionych w pkt 1–6 omawianego artykułu, jeżeli na wykonywanie zleconych zadań otrzymują one dotacje lub subwencje z budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego. W tym wypadku księgi rachunkowe należy otworzyć od początku roku, w którym jednostka otrzymała dotację lub subwencję, przy czym jeżeli jednostka otrzymała dotację 18 marca, to księgi rachunkowe powinna otworzyć na dzień 1 marca. Oznacza to, że nie ma potrzeby zakładania ksiąg wstecz, chodzi tylko o ich niezwłoczne założenie.
- 18. Limit przychodów netto.** Osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie mają obowiązek stosowania ustawy o rachunkowości od następnego roku, gdy przychody netto ze sprzedaży oraz przychody finansowe w danym roku będą większe niż równowartość 2 000 000 euro. Należy zaznaczyć, że do limitu nie zalicza się pozostałych przychodów operacyjnych. Ponadto istotny jest zapis, według którego wielkości wyrażone w euro przelicza się na złote polskie po średnim kursie ogłoszonym przez NBP na pierwszy dzień roboczy października roku poprzedzającego rok obrotowy, od którego należy rozpocząć dokonywanie zapisów w formie ksiąg rachunkowych (art. 3 ust. 3 u.r.). Na przykład, w celu ustalenia obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych w 2020 r. należy podaną kwotę 2 000 000 euro przeliczyć na walutę polską liczoną po średnim kursie ogłoszonym przez NBP na 1.10.2019 r. Zgodnie z tabelą kursów średnich walut obcych z 1.10.2019 r., 190/A/NBP/2019, średni kurs euro na ten dzień wyniósł 4,3734 zł/euro. Obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych w 2020 r. dotyczy zatem jednostek, których przychody w 2019 r. wyniosły: $2\,000\,000 \text{ euro} \times 4,3734 \text{ zł/euro} = 8\,746\,800 \text{ zł}$. Należy podkreślić, że przychody, które należy porównać z limitem 2 000 000 euro, są odmiennie zdefiniowane w ustawie o rachunkowości i ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych. Według art. 14 u.p.d.o.f., ustalając przychody, należy uwzględnić przychody z działalności gospodarczej. Za przychód z działalności gospodarczej uważa się kwoty należne, choćby nie zostały faktycznie otrzymane, po wyłączeniu wartości zwróconych towarów, udzielonych bonifikat i skont. W związku z tym w przychodach tych należy uwzględnić również wszystkie tytuły wymienione w art. 14 ust. 2 u.p.d.o.f., a więc przychody z odpłatnego zbycia środków trwałych, otrzymane kary i odszkodowania, dotacje, subwencje i dopłaty, z wyjątkiem otrzymanych na zakup lub wytworzenie we własnym zakresie środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych. Zastosowanie tego sposobu obliczania przychodu ma znaczenie w wypadku przejścia z podatkowej księgi przychodów i rozchodów na księgi rachunkowe. Jeżeli jednostka w danym roku prowadziła księgi rachunkowe, to obowiązek ich prowadzenia w kolejnym roku należy ustalić zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości.
- 19. Obowiązki spółek cywilnych, jawnych i partnerskich, które nie stosują ustawy o rachunkowości.** Zgodnie z art. 70a u.r. kierownik jednostki będącej spółką jawną osób fizycznych lub spółką partnerską, której przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły mniej niż równowartość

w walucie polskiej 2 000 000 euro i która nie stosuje zasad rachunkowości określonych ustawą na podstawie art. 2 ust. 2 u.r., składa w sądzie rejestrowym prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy, w terminie 6 miesięcy od dnia kończącego rok obrotowy, oświadczenie o braku obowiązku sporządzenia i złożenia rocznego sprawozdania finansowego.

- 20. Fakultatywne stosowanie ustawy o rachunkowości.** Ustęp 2 art. 2 u.r. dotyczy fakultatywnego stosowania ksiąg rachunkowych. Rygorom ustawy o rachunkowości mogą poddać się osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne z wyłącznym udziałem osób fizycznych oraz spółki partnerskie, których przychody w roku obrotowym były niższe niż równowartość w złotych 2 000 000 euro.

W tej sytuacji wymienione podmioty przed rozpoczęciem roku obrotowego są zobowiązane zawiadomić kierownika urzędu skarbowego o zamiarze prowadzenia ksiąg rachunkowych jako podstawy rozliczeń podatkowych. Zawiadomienie należy złożyć w urzędzie skarbowym właściwym w sprawach opodatkowania podatkiem dochodowym, co wynika z art. 2 ust. 2 u.r., jeżeli odrębne przepisy nie stanowią inaczej. Właśnie zgodnie z art. 24a ust. 5 u.p.d.o.f. wymienione podmioty informują urząd skarbowy o prowadzeniu ksiąg rachunkowych łącznie ze sprawozdaniem finansowym składanym za rok, w którym księgi rachunkowe były prowadzone, czyli po zakończeniu roku. Jeżeli księgi rachunkowe były prowadzone dla spółki osobowej, to informacje o prowadzaniu tych ksiąg składa do urzędu skarbowego każdy ze wspólników. Poinformowanie urzędu skarbowego o prowadzeniu ksiąg rachunkowych może być również dokonane na podstawie ustawy z 6.03.2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy¹¹.

- 21. Stosowanie przepisów ustawy o rachunkowości przez jednostki sporządzające sprawozdania finansowe według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości.** Możliwość i obowiązek sporządzania sprawozdań finansowych zgodnie z MSR określa art. 45 i 55 u.r. (por. komentarz do rozdziału 5). Z art. 2 ust. 3 u.r. wynika, że jednostki sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z MSR stosują przepisy ustawy o rachunkowości wyłącznie w sprawach nieuregulowanych przez te standardy. Pewnego rodzaju symetryczną zasadę wyrażono w art. 10 ust. 3 u.r., zgodnie z którym jednostki podlegające przepisom ustawy o rachunkowości mogą zastosować MSR tylko w sprawach nieuregulowanych jej przepisami i w braku odpowiedniego standardu krajowego.

Warto podkreślić, że według ustawy Międzynarodowe Standardy Rachunkowości obejmują: Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) oraz interpretacje ogłoszone w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej (zob. tabela 28 – wykaz obowiązujących MSR i MSSF).

¹¹ Dz.U. z 2019 r. poz. 1291 ze zm.

Do podstawowych regulacji określających zasady sporządzania sprawozdań finansowych według MSR/MSSF należy zaliczyć:

- 1) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 z 3.11.2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady¹²;
- 2) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1260/2008 z 10.12.2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 23¹³;
- 3) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1261/2008 z 16.12.2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 2¹⁴;
- 4) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1262/2008 z 16.12.2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 13 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)¹⁵;
- 4) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1263/2008 z 16.12.2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 14 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)¹⁶;
- 6) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1274/2008 z 17.12.2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1¹⁷;
- 7) rozporządzenie Komisji (WE) nr 494/2009 z 3.06.2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 27¹⁸;
- 8) rozporządzenie Komisji (WE) nr 495/2009 z 3.06.2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego

¹² Dz.Urz. UE L 320, s. 1, ze zm.

¹³ Dz.Urz. UE L 338, s. 10.

¹⁴ Dz.Urz. UE L 338, s. 17.

¹⁵ Dz.Urz. UE L 338, s. 21.

¹⁶ Dz.Urz. UE L 338, s. 25.

¹⁷ Dz.Urz. UE L 339, s. 3.

¹⁸ Dz.Urz. UE L 149, s. 6.

- i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 3¹⁹;
- 9) rozporządzenie Komisji (WE) nr 460/2009 z 4.06.2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 16 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)²⁰;
- 10) rozporządzenie Komisji (WE) nr 636/2009 z 22.07.2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 15 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)²¹;
- 11) rozporządzenie Komisji (WE) nr 839/2009 z 15.09.2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 39²²;
- 12) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1136/2009 z 25.11.2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1²³;
- 13) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1142/2009 z 26.11.2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 17 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)²⁴;
- 14) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1164/2009 z 27.11.2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 18 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)²⁵;
- 15) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1165/2009 z 27.11.2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego

¹⁹ Dz.Urz. UE L 149, s. 22.

²⁰ Dz.Urz. UE L 139, s. 6.

²¹ Dz.Urz. UE L 191, s. 5.

²² Dz.Urz. UE L 244, s. 6.

²³ Dz.Urz. UE L 311, s. 6.

²⁴ Dz.Urz. UE L 312, s. 8.

²⁵ Dz.Urz. UE L 314, s. 15.

- i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 4 i MSSF 7²⁶;
- 16) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1171/2009 z 30.11.2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) 9 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 39²⁷;
- 17) rozporządzenie Komisji (UE) nr 1293/2009 z 23.12.2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 32²⁸;
- 18) rozporządzenie Komisji (WE) nr 243/2010 z 23.03.2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Zmian do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)²⁹;
- 19) rozporządzenie Komisji (WE) nr 244/2010 z 23.03.2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 2³⁰;
- 20) rozporządzenie Komisji (WE) nr 550/2010 z 23.06.2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1³¹;
- 21) rozporządzenie Komisji (WE) nr 574/2010 z 30.06.2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1 i MSSF 7³²;
- 22) rozporządzenie Komisji (WE) nr 632/2010 z 19.07.2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy

²⁶ Dz.Urz. UE L 314, s. 21.

²⁷ Dz.Urz. UE L 314, s. 43.

²⁸ Dz.Urz. UE L 347, s. 23.

²⁹ Dz.Urz. UE L 77, s. 33.

³⁰ Dz.Urz. UE L 77, s. 42.

³¹ Dz.Urz. UE L 157, s. 3.

³² Dz.Urz. UE L 166, s. 6.

- rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 24 oraz Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 8³³;
- 23) rozporządzenie Komisji (WE) nr 633/2010 z 19.07.2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji IFRIC 14 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej³⁴;
- 24) rozporządzenie Komisji (WE) nr 662/2010 z 23.07.2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) 19 oraz Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1³⁵;
- 25) rozporządzenie Komisji (WE) nr 149/2011 z 18.02.2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Zmian Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)³⁶;
- 26) rozporządzenie Komisji (UE) nr 1205/2011 z 22.11.2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 7³⁷;
- 27) rozporządzenie Komisji (UE) nr 475/2012 z 5.06.2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 19³⁸;
- 28) rozporządzenie Komisji (UE) nr 1254/2012 z 11.12.2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 10, Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 11, Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 12, Międzynarodowego

³³ Dz.Urz. UE L 186, s. 1.

³⁴ Dz.Urz. UE L 186, s. 10.

³⁵ Dz.Urz. UE L 193, s. 1.

³⁶ Dz.Urz. UE L 46, s. 1.

³⁷ Dz.Urz. UE L 305, s. 16.

³⁸ Dz.Urz. UE L 146, s. 1.

- Standardu Rachunkowości 27 (z 2011 r.) oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 28 (z 2011 r.)³⁹;
- 29) rozporządzenie Komisji (UE) nr 1255/2012 z 11.12.2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 12, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1 i 13 oraz Interpretacji Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) 20⁴⁰;
- 30) rozporządzenie Komisji (UE) nr 1256/2012 z 13.12.2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 7 oraz do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 32⁴¹;
- 31) rozporządzenie Komisji (UE) nr 183/2013 z 4.03.2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1⁴²;
- 32) rozporządzenie Komisji (UE) nr 301/2013 z 27.03.2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do corocznych zmian Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej w okresie 2009–2011⁴³;
- 33) rozporządzenie Komisji (UE) nr 313/2013 z 4.04.2013 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do dokumentu Skonolidowane sprawozdania finansowe, Wspólne ustalenia umowne oraz Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach: Wytyczne dotyczące przejścia na stosowanie MSSF (Zmiany Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 10, 11 i 12)⁴⁴;
- 34) rozporządzenie Komisji (UE) nr 1174/2013 z 20.11.2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego

³⁹ Dz.Urz. UE L 360, s. 1.

⁴⁰ Dz.Urz. UE L 360, s. 78.

⁴¹ Dz.Urz. UE L 360, s. 145.

⁴² Dz.Urz. UE L 61, s. 6.

⁴³ Dz.Urz. UE L 90, s. 78.

⁴⁴ Dz.Urz. UE L 95, s. 9.

- i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej nr 10 i 12 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 27⁴⁵;
- 35) rozporządzenie Komisji (UE) nr 1374/2013 z 19.12.2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 36⁴⁶;
- 36) rozporządzenie Komisji (UE) nr 1375/2013 z 19.12.2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 39⁴⁷;
- 37) rozporządzenie Komisji (UE) nr 634/2014 z 13.06.2014 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do interpretacji 21 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej⁴⁸;
- 38) rozporządzenie Komisji (UE) 2015/28 z 17.12.2014 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2, 3 i 8 oraz Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 16, 24 i 38⁴⁹;
- 39) rozporządzenie Komisji (UE) 2015/29 z 17.12.2014 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady odnośnie do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 19⁵⁰;
- 40) rozporządzenie Komisji (UE) nr 1361/2014 z 18.12.2014 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 3 i 13 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 40⁵¹;
- 41) rozporządzenie Komisji (UE) 2015/2173 z 24.11.2015 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 11⁵²;

⁴⁵ Dz.Urz. UE L 312, s. 1.

⁴⁶ Dz.Urz. UE L 346, s. 38.

⁴⁷ Dz.Urz. UE L 346, s. 42.

⁴⁸ Dz.Urz. UE L 175, s. 9.

⁴⁹ Dz.Urz. UE L 5 z 2015 r., s. 1.

⁵⁰ Dz.Urz. UE L 5 z 2015 r., s. 11.

⁵¹ Dz.Urz. UE L 365, s. 120.

⁵² Dz.Urz. UE L 307, s. 11.

- 42) rozporządzenie Komisji (UE) 2015/2231 z 2.12.2015 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 16 i 38⁵³;
- 43) rozporządzenie Komisji (UE) 2015/2343 z 15.12.2015 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 5 i 7 oraz Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 19 i 34⁵⁴;
- 44) rozporządzenie Komisji (UE) 2015/2406 z 18.12.2015 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 1⁵⁵;
- 45) rozporządzenie Komisji (UE) 2015/2441 z 18.12.2015 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 27⁵⁶;
- 46) rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1703 z 22.09.2016 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 10 i 12 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 28⁵⁷;
- 48) rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1905 z 22.09.2016 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 15⁵⁸;
- 49) rozporządzenie Komisji (UE) 2016/2067 z 22.11.2016 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 9⁵⁹;
- 50) rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1986 z 31.10.2017 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 16⁶⁰;

⁵³ Dz.Urz. UE L 317, s. 19.

⁵⁴ Dz.Urz. UE L 330, s. 20.

⁵⁵ Dz.Urz. UE L 333, s. 97.

⁵⁶ Dz.Urz. UE L 336, s. 49.

⁵⁷ Dz.Urz. UE L 257, s. 1.

⁵⁸ Dz.Urz. UE L 295, s. 19.

⁵⁹ Dz.Urz. UE L 323, s. 1.

⁶⁰ Dz.Urz. UE L 291, s. 1.

- 51) rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1987 z 31.10.2017 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 15⁶¹;
- 52) rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1988 z 3.11.2017 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 4⁶²;
- 53) rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1989 z 6.11.2017 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 12⁶³;
- 54) rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1990 z 6.11.2017 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 7⁶⁴;
- 55) rozporządzenie Komisji (UE) 2018/289 z 26.02.2018 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 2 Płatności w formie akcji⁶⁵;
- 56) rozporządzenie Komisji (UE) 2018/400 z 14.03.2018 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 40⁶⁶;
- 57) rozporządzenie Komisji (UE) 2018/498 z 22.03.2018 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 9⁶⁷;
- 58) rozporządzenie Komisji (UE) 2018/519 z 28.03.2018 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 22 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej⁶⁸;

⁶¹ Dz.Urz. UE L 291, s. 63.

⁶² Dz.Urz. UE L 291, s. 72.

⁶³ Dz.Urz. UE L 291, s. 84.

⁶⁴ Dz.Urz. UE L 291, s. 89.

⁶⁵ Dz.Urz. UE L 55, s. 21.

⁶⁶ Dz.Urz. UE L 72, s. 13.

⁶⁷ Dz.Urz. UE L 82, s. 3.

⁶⁸ Dz.Urz. UE L 87, s. 3.

- 59) rozporządzenie Komisji (UE) 2018/1595 z 23.10.2018 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 23 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej⁶⁹;
- 60) rozporządzenie Komisji (UE) 2019/237 z 8.02.2019 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 28⁷⁰;
- 61) rozporządzenie Komisji (UE) 2019/402 z 13.03.2019 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 19⁷¹;
- 62) rozporządzenie Komisji (UE) 2019/412 z 14.03.2019 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 12 i 23 oraz Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 3 i 11⁷²;
- 63) rozporządzenie Komisji (UE) 2019/2075 z 29.11.2019 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 1, 8, 34, 37 i 38, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2, 3 i 6, Interpretacji 12, 19, 20 i 22 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej oraz Interpretacji 32 Stałego Komitetu ds. Interpretacji⁷³;
- 64) rozporządzenie Komisji (UE) 2019/2104 z 29.11.2019 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 1 i 8⁷⁴;
- 65) rozporządzenie Komisji (UE) 2020/34 z 15.01.2020 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 39 oraz Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 7 i 9⁷⁵,

⁶⁹ Dz.Urz. UE L 265, s. 3.

⁷⁰ Dz.Urz. UE L 39, s. 1.

⁷¹ Dz.Urz. UE L 72, s. 6.

⁷² Dz.Urz. UE L 73, s. 93.

⁷³ Dz.Urz. UE L 316, s. 10.

⁷⁴ Dz.Urz. UE L 318, s. 74.

⁷⁵ Dz.Urz. UE L 12, s. 5.

66) rozporządzenie Komisji (UE) 2020/551 z 21.04.2020 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej ³⁷⁶.

Art. 3. [Definicje]

1. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) jednostce – rozumie się przez to podmioty i osoby określone w art. 2 ust. 1;
- 2) banku – rozumie się przez to jednostkę działającą na podstawie przepisów Prawa bankowego;
- 3) zakładzie ubezpieczeń – rozumie się przez to jednostkę prowadzącą działalność ubezpieczeniową na podstawie przepisów o działalności ubezpieczeniowej;
- 3a) przepisach o obrocie papierami wartościowymi – rozumie się przez to przepisy ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym, ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych;
- 3b) zakładzie reasekuracji – rozumie się przez to jednostkę prowadzącą działalność reasekuracyjną na podstawie przepisów o działalności reasekuracyjnej;
- 4) udziałach lub udziałowcach – rozumie się przez to również odpowiednio akcje lub akcjonariuszy;
- 5) krajowych środkach płatniczych, walutach obcych i dewizach – rozumie się przez to krajowe środki płatnicze, waluty obce i dewizy, o których mowa w przepisach Prawa dewizowego;
- 5a) członku organu jednostki – rozumie się przez to osobę fizyczną, pełniącą funkcję członka zarządu lub innego organu zarządzającego, członka rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego, jak również innego organu administrującego jednostki, powołaną do pełnienia tej funkcji zgodnie z postanowieniami umowy spółki, statutu lub innymi obowiązującymi jednostkę przepisami prawa;
- 6) kierowniku jednostki – rozumie się przez to członka zarządu lub innego organu zarządzającego, a jeżeli organ jest wieloosobowy – członków tego organu, z wyłączeniem pełnomocników ustanowionych przez jednostkę. W przypadku spółki jawnej i spółki cywilnej za kierownika jednostki uważa się wspólników prowadzących sprawy spółki, w przypadku spółki partnerskiej – wspólników prowadzących sprawy spółki albo zarząd, a w odniesieniu do spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej – komplementariuszy prowadzących sprawy spółki. W przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą za kierownika jednostki uważa się tę osobę; do osób wykonujących wolne zawody przepis ten stosuje się odpowiednio. Za kierownika jednostki uważa

⁷⁶ Dz.Urz. UE L 127, s. 13.

- się również likwidatora, a także syndyka lub zarządcę ustanowionego w postępowaniu restrukturyzacyjnym oraz zarządcę sukcesyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw, albo osobę, o której mowa w art. 14 tej ustawy, która dokonała zgłoszenia, o którym mowa w art. 12 ust. 1c ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz. U. z 2019 r. poz. 63);
- 7) organie zatwierdzającym – rozumie się przez to organ, który zgodnie z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, statutem, umową lub na mocy prawa własności jest uprawniony do zatwierdzania sprawozdania finansowego jednostki. W przypadku spółki osobowej, z wyjątkiem spółki komandytowo-akcyjnej, oraz spółki cywilnej przez organ zatwierdzający rozumie się jej wspólników;
 - 8) okresie sprawozdawczym – rozumie się przez to okres, za który sporządza się sprawozdanie finansowe w trybie przewidzianym ustawą lub inne sprawozdania sporządzone na podstawie ksiąg rachunkowych;
 - 9) roku obrotowym – rozumie się przez to rok kalendarzowy lub inny okres trwający 12 kolejnych pełnych miesięcy kalendarzowych, stosowany również do celów podatkowych. Rok obrotowy lub jego zmiany określa statut lub umowa, na podstawie której utworzono jednostkę. Jeżeli jednostka rozpoczęła działalność w drugiej połowie przyjętego roku obrotowego, to można księgi rachunkowe i sprawozdanie finansowe za ten okres połączyć z księgami rachunkowymi i sprawozdaniem finansowym za rok następny. W przypadku zmiany roku obrotowego pierwszy po zmianie rok obrotowy powinien być dłuższy niż 12 kolejnych miesięcy;
 - 10) dniu bilansowym – rozumie się przez to dzień, na który jednostka sporządza sprawozdanie finansowe;
 - 11) przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości – rozumie się przez to wybrane i stosowane przez jednostkę rozwiązania dopuszczone ustawą, w tym także określone w MSR, zapewniające wymaganą jakość sprawozdań finansowych;
 - 12) aktywach – rozumie się przez to kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości, powstałe w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych;
 - 13) aktywach trwałych – rozumie się przez to aktywa jednostki, które nie są zaliczane do aktywów obrotowych, o których mowa w pkt 18;
 - 14) wartościach niematerialnych i prawnych – rozumie się przez to, z zastrzeżeniem pkt 17, nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a w szczególności:
 - a) autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje,
 - b) prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych,

c) know-how.

W przypadku wartości niematerialnych i prawnych oddanych do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub leasingu, wartości niematerialne i prawne zalicza się do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, zgodnie z warunkami określonymi w ust. 4. Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się również nabytą wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych;

15) środkach trwałych – rozumie się przez to, z zastrzeżeniem pkt 17, rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki. Zalicza się do nich w szczególności:

a) nieruchomości – w tym grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego,

b) maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy,

c) ulepszenia w obcych środkach trwałych,

d) inwentarz żywy.

Środki trwałe oddane do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub leasingu zalicza się do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, zgodnie z warunkami określonymi w ust. 4;

16) środkach trwałych w budowie – rozumie się przez to zaliczane do aktywów trwałych środki trwałe w okresie ich budowy, montażu lub ulepszenia już istniejącego środka trwałego;

17) inwestycjach – rozumie się przez to aktywa posiadane przez jednostkę w celu osiągnięcia z nich korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania przychodów w formie odsetek, dywidend (udziałów w zyskach) lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej, a w szczególności aktywa finansowe oraz te nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz są posiadane przez nią w celu osiągnięcia tych korzyści. W przypadku zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji przez inwestycje rozumie się lokaty;

18) aktywach obrotowych – rozumie się przez to tę część aktywów jednostki, które w przypadku:

a) aktywów rzeczowych, o których mowa w pkt 19 – są przeznaczone do zbycia lub zużycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub w ciągu normalnego cyklu operacyjnego właściwego dla danej działalności, jeżeli trwa on dłużej niż 12 miesięcy,

b) aktywów finansowych, o których mowa w pkt 24 – są płatne i wymagalne lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub od daty ich założenia, wystawienia lub nabycia, albo stanowią aktywa pieniężne,

c) należności krótkoterminowych – obejmują ogół należności z tytułu dostaw i usług oraz całość lub część należności z innych tytułów niezaliczonych do

- aktywów finansowych, a które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego,
- d) rozliczeń międzyokresowych – trwają nie dłużej niż 12 miesięcy od dnia bilansowego;
- 19) rzeczowych aktywach obrotowych – rozumie się przez to materiały nabyte w celu zużycia na własne potrzeby, wytworzone lub przetworzone przez jednostkę produkty gotowe (wyroby i usługi) zdadne do sprzedaży lub w toku produkcji, półprodukty oraz towary nabyte w celu odprzedaży w stanie nieprzetworzonym;
- 20) zobowiązaniach – rozumie się przez to wynikający z przeszłych zdarzeń obowiązków wykonania świadczeń o wiarygodnie określonej wartości, które spowodują wykorzystanie już posiadanych lub przyszłych aktywów jednostki;
- 21) rezerwach – rozumie się przez to zobowiązania, których termin wymagalności lub kwota nie są pewne;
- 21a) rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych – rozumie się przez to rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla celów rachunkowości tworzone przez zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji;
- 22) zobowiązaniach krótkoterminowych – rozumie się przez to ogół zobowiązań z tytułu dostaw i usług, a także całość lub tę część pozostałych zobowiązań, które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego;
- 23) instrumentach finansowych – rozumie się przez to kontrakt, który powoduje powstanie aktywów finansowych u jednej ze stron i zobowiązania finansowego albo instrumentu kapitałowego u drugiej ze stron pod warunkiem, że z kontraktu zawartego między dwiema lub więcej stronami jednoznacznie wynikają skutki gospodarcze, bez względu na to, czy wykonanie praw lub zobowiązań wynikających z kontraktu ma charakter bezwarunkowy albo warunkowy. Do instrumentów finansowych nie zalicza się w szczególności:
- a) rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego,
- b) umów o gwarancje finansowe, które ustalają wykonanie obowiązków z tytułu udzielonej gwarancji, w formie zapłacenia kwot odpowiadających stratom poniesionym przez beneficjenta na skutek niespłacenia wierzytelności przez dłużnika w wymaganym terminie,
- c) umów o przeniesienie praw z papierów wartościowych w okresie pomiędzy terminem zawarcia i rozliczenia transakcji, gdy wykonanie tych umów wymaga wydania papierów wartościowych w określonym terminie, również wtedy, gdy przeniesienie tych praw następuje w formie zapisu na rachunku papierów wartościowych, prowadzonym przez podmiot upoważniony na podstawie odrębnych przepisów,
- d) aktywów i zobowiązań z tytułu programów, z których wynikają udziały pracowników oraz innych osób związanych z jednostką w jej kapitałach lub w kapitałach innej jednostki z grupy kapitałowej, do której należy jednostka,
- e) umów połączenia spółek, z których wynikają obowiązki określone w art. 44b ust. 9;

- 24) aktywach finansowych – rozumie się przez to aktywa pieniężne, instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki, a także wynikające z kontraktu prawo do otrzymania aktywów pieniężnych lub prawo do wymiany instrumentów finansowych z inną jednostką na korzystnych warunkach;
- 25) aktywach pieniężnych – rozumie się przez to aktywa w formie krajowych środków płatniczych, walut obcych i dewiz. Do aktywów pieniężnych zalicza się również inne aktywa finansowe, w tym w szczególności naliczone odsetki od aktywów finansowych. Jeżeli aktywa te są płatne lub wymagalne w ciągu 3 miesięcy od dnia ich otrzymania, wystawienia, nabycia lub założenia (lokaty), to na potrzeby rachunku przepływów pieniężnych zalicza się je do środków pieniężnych, chyba że ujmuje się je w przepływach z działalności inwestycyjnej (lokacyjnej);
- 26) instrumentach kapitałowych – rozumie się przez to kontrakty, z których wynika prawo do majątku jednostki, pozostałego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wszystkich wierzycieli, a także zobowiązanie się jednostki do wyemitowania lub dostarczenia własnych instrumentów kapitałowych, a w szczególności udziały, opcje na akcje własne lub warranty;
- 27) zobowiązaniach finansowych – rozumie się przez to zobowiązanie jednostki do wydania aktywów finansowych albo do wymiany instrumentu finansowego z inną jednostką, na niekorzystnych warunkach;
- 28) zobowiązaniach warunkowych – rozumie się przez to obowiązek wykonania świadczeń, których powstanie jest uzależnione od zaistnienia określonych zdarzeń;
- 29) aktywach netto – rozumie się przez to aktywa jednostki pomniejszone o zobowiązania, odpowiadające wartościowo kapitałowi (funduszowi) własnemu;
- 30) przychodach i zyskach – rozumie się przez to uprawdopodobnione powstanie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zwiększenia wartości aktywów, albo zmniejszenia wartości zobowiązań, które doprowadzą do wzrostu kapitału własnego lub zmniejszenia jego niedoboru w inny sposób niż wniesienie środków przez udziałowców lub właścicieli;
- 31) kosztach i stratach – rozumie się przez to uprawdopodobnione zmniejszenia w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zmniejszenia wartości aktywów, albo zwiększenia wartości zobowiązań i rezerw, które doprowadzą do zmniejszenia kapitału własnego lub zwiększenia jego niedoboru w inny sposób niż wycofanie środków przez udziałowców lub właścicieli;
- 32) pozostałych kosztach i przychodach operacyjnych – rozumie się przez to koszty i przychody związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności koszty i przychody związane:
 - a) z działalnością socjalną,
 - b) ze zbyciem środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, a także nieruchomości oraz wartości niematerialnych i prawnych zaliczonych do inwestycji,

- c) z utrzymywaniem nieruchomości oraz wartości niematerialnych i prawnych zaliczonych do inwestycji, w tym także z aktualizacją wartości tych inwestycji, jak również z ich przekwalifikowaniem odpowiednio do środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, jeżeli do wyceny inwestycji przyjęto cenę rynkową bądź inaczej określoną wartość godziwą,
 - d) z odpisaniem należności i zobowiązań przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych, z wyjątkiem należności i zobowiązań o charakterze publiczno-prawnym nieobciążających kosztów,
 - e) z utworzeniem i rozwiązaniem rezerw, z wyjątkiem rezerw związanych z operacjami finansowymi,
 - f) z odpisami aktualizującymi wartość aktywów i ich korektami, z wyjątkiem odpisów obciążających koszty finansowe,
 - g) z odszkodowaniami i karami,
 - h) z przekazaniem lub otrzymaniem nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywów, w tym także środków pieniężnych na inne cele niż dopłaty do cen sprzedaży, nabycie lub wytworzenie środków trwałych, środków trwałych w budowie albo wartości niematerialnych i prawnych,
 - i) ze zdarzeniami losowymi;
- 33) zyskach i stratach nadzwyczajnych – rozumie się przez to zyski i straty powstające w bankach, zakładach ubezpieczeń, zakładach reasekuracji oraz spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych na skutek zdarzeń trudnych do przewidzenia, poza działalnością operacyjną jednostki i niezwiązane z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia;
- 34) sprawowaniu kontroli nad inną jednostką – rozumie się przez to zdolność jednostki do kierowania polityką finansową i operacyjną innej jednostki, w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych z jej działalności;
- 35) sprawowaniu współkontroli nad inną jednostką – rozumie się przez to zdolność współnika jednostki współzależnej na równi z innymi współnikami, na zasadach określonych w zawartej pomiędzy nimi umowie, umowie spółki lub statucie do kierowania polityką finansową i operacyjną tej jednostki, w celu osiągnięcia wspólnie korzyści ekonomicznych z jej działalności;
- 36) znaczącym wpływie na inną jednostkę – rozumie się przez to niemającą znamion sprawowania kontroli lub współkontroli zdolność jednostki do wpływania na politykę finansową i operacyjną innej jednostki, w szczególności przez:
- a) udział w podejmowaniu decyzji w sprawie podziału zysku lub pokrycia straty lub
 - b) zasiadanie w organie zarządzającym, nadzorującym lub administrującym, lub
 - c) przeprowadzanie istotnych transakcji z tą jednostką, lub
 - d) udostępnianie tej jednostce informacji technicznych o zasadniczym znaczeniu dla jej działalności, lub
 - e) możliwość powoływania i odwoływania członków organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących, lub

- f) posiadanie nie mniej niż 20% ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym tej jednostki;
- 37) jednostce dominującej – rozumie się przez to jednostkę będącą spółką handlową lub przedsiębiorstwem państwowym, sprawującą kontrolę nad jednostką zależną, w szczególności:
- a) posiadającą bezpośrednio lub pośrednio większość ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym jednostki zależnej, także na podstawie porozumień z innymi uprawnionymi do głosu, wykonującymi prawa głosu zgodnie z wolą jednostki dominującej, lub
 - b) będącą udziałowcem jednostki zależnej i uprawnioną do kierowania polityką finansową i operacyjną tej jednostki zależnej w sposób samodzielny lub przez wyznaczone przez siebie osoby lub jednostki na podstawie umowy zawartej z innymi uprawnionymi do głosu, posiadającymi na podstawie statutu lub umowy spółki, łącznie z jednostką dominującą, większość ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym, lub
 - c) będącą udziałowcem jednostki zależnej i uprawnioną do powoływania i odwoływania większości członków organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących tej jednostki zależnej, lub
 - d) będącą udziałowcem jednostki zależnej, której więcej niż połowę składu organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących w poprzednim roku obrotowym, w ciągu bieżącego roku obrotowego i do czasu sporządzenia sprawozdania finansowego za bieżący rok obrotowy stanowią osoby powołane do pełnienia tych funkcji w rezultacie wykonywania przez jednostkę dominującą prawa głosu w organach tej jednostki zależnej, chyba że inna jednostka lub osoba ma w stosunku do tej jednostki zależnej prawa, o których mowa w lit. a, c lub e, lub
 - e) będącą udziałowcem jednostki zależnej i uprawnioną do kierowania polityką finansową i operacyjną tej jednostki zależnej, na podstawie umowy zawartej z tą jednostką zależną albo statutu lub umowy tej jednostki zależnej;
- 37a) jednostce dominującej niższego szczebla – rozumie się przez to spółkę handlową, która jest jednocześnie jednostką zależną od innej spółki handlowej lub przedsiębiorstwa państwowego i jednostką dominującą w stosunku do co najmniej jednej spółki handlowej;
- 37b) jednostce dominującej wyższego szczebla – rozumie się przez to jednostkę będącą spółką handlową lub przedsiębiorstwem państwowym, która jest jednostką dominującą w stosunku do jednostki dominującej niższego szczebla;
- 37c) wspólniku jednostki współzależnej – rozumie się przez to jednostkę będącą spółką handlową lub przedsiębiorstwem państwowym, sprawującą wraz z innymi udziałowcami współkontrolę nad jednostką współzależną;
- 37d) zaangażowaniu w kapitale – rozumie się przez to jakikolwiek udział w kapitale innej jednostki, mający charakter trwałego powiązania; trwałe powiązanie występuje zawsze w przypadku nabycia, zakupu lub pozyskania w innej formie

udziału w kapitale jednostki stowarzyszonej, chyba że zbycie udziału w krótkim okresie od dnia jego nabycia, zakupu lub pozyskania w innej formie jest wysoce prawdopodobne, poprzez zawarcie umowy lub podjęcie innych aktywnych działań dotyczących zbycia;

- 38) znaczącym inwestorze – rozumie się przez to jednostkę będącą spółką handlową lub przedsiębiorstwem państwowym, która posiada zaangażowanie w kapitale innej jednostki i wywiera znaczący wpływ na tę jednostkę;
- 39) jednostce zależnej – rozumie się przez to jednostkę będącą spółką handlową lub podmiotem utworzonym i działającym zgodnie z przepisami obcego prawa handlowego, kontrolowaną przez jednostkę dominującą;
- 40) jednostce współzależnej – rozumie się przez to jednostkę, która jest współkontrolowana przez wspólników na podstawie zawartej pomiędzy nimi umowy, umowy spółki lub statutu;
- 41) jednostce stowarzyszonej – rozumie się przez to jednostkę będącą spółką handlową lub podmiotem utworzonym i działającym zgodnie z przepisami obcego prawa handlowego, w której znaczący inwestor posiada zaangażowanie w kapitale, oraz na którą wywiera znaczący wpływ;
- 42) jednostkach podporządkowanych – rozumie się przez to jednostki zależne, współzależne oraz stowarzyszone;
- 43) jednostkach powiązanych – rozumie się przez to dwie lub więcej jednostek wchodzących w skład danej grupy kapitałowej;
- 44) grupie kapitałowej – rozumie się przez to jednostkę dominującą wraz z jednostkami zależnymi;
- 45) konsolidacji – rozumie się przez to łączenie sprawozdań finansowych jednostek tworzących grupę kapitałową przez sumowanie odpowiednich pozycji sprawozdań finansowych jednostki dominującej i jednostek zależnych, z uwzględnieniem niezbędnych wyłączeń i korekt;
- 46) kapitałach mniejszości – rozumie się przez to część aktywów netto jednostki zależnej, objętej skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym, która należy do udziałowców innych niż jednostki grupy kapitałowej;
- 47) metodzie praw własności – rozumie się przez to przyjętą przez jednostkę dominującą, wspólnika jednostki współzależnej lub znaczącego inwestora metodę wyceny udziałów w aktywach netto jednostki podporządkowanej, z uwzględnieniem wartości firmy lub ujemnej wartości firmy, ustalonych na dzień objęcia kontroli, współkontroli lub wywierania znaczącego wpływu. Wartość początkową udziału aktualizuje się na dzień bilansowy, na który sporządza się sprawozdanie finansowe, o zmiany wartości aktywów netto jednostki podporządkowanej, jakie nastąpiły w okresie sprawozdawczym, wynikające zarówno z osiągniętego wyniku finansowego, skorygowanego o odpis raty wartości firmy lub ujemnej wartości firmy przypadający na dany okres sprawozdawczy, jak i o wszelkie inne zmiany, w tym wynikające z rozliczeń z jednostką dominującą, wspólnikiem jednostki współzależnej lub znaczącym inwestorem;

48) Europejskim Obszarze Gospodarczym – rozumie się przez to kraje Unii Europejskiej oraz Islandię, Liechtenstein i Norwegię.

1a. Jednostkami mikro w rozumieniu ustawy są:

- 1) spółki, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1, inne osoby prawne, a także oddziały przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jednostki te w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, oraz w roku poprzedzającym ten rok obrotowy, a w przypadku jednostek rozpoczynających działalność – w roku obrotowym, w którym rozpoczęły działalność, nie przekroczyły co najmniej dwóch z następujących trzech wielkości:
 - a) 1 500 000 zł – w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego,
 - b) 3 000 000 zł – w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy,
 - c) 10 osób – w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty;
- 2) związki zawodowe, organizacje pracodawców, izby gospodarcze, przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, społeczno-zawodowe organizacje rolników, organizacje samorządu zawodowego, organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła i Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych – jeżeli nie prowadzą działalności gospodarczej,
- 2a) osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstwa w spadku działające zgodnie z ustawą z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw, jeżeli przychody netto tych jednostek ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych wyniosły równowartość w walucie polskiej nie mniej niż 2 000 000 euro i nie więcej niż 3 000 000 euro za poprzedni rok obrotowy, a w przypadku jednostek rozpoczynających działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą – w roku obrotowym, w którym rozpoczęły działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą,
- 3) (uchylony)
- 4) osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstwa w spadku działające zgodnie z ustawą z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw, które stosują zasady rachunkowości na podstawie art. 2 ust. 2,

5) jednostka, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2a, jeżeli na dzień poprzedzający dzień otwarcia spadku była jednostką mikro
– w stosunku, do których organ zatwierdzający podjął decyzję w sprawie sporządzania sprawozdania finansowego z zastosowaniem art. 46 ust. 5 pkt 4, art. 47 ust. 4 pkt 4, art. 48 ust. 3, art. 48a ust. 3, art. 48b ust. 4 lub art. 49 ust. 4.

1b. Jednostkami mikro w rozumieniu ustawy są również jednostki, o których mowa w ust. 1a pkt 1, które:

- 1) za poprzedni rok obrotowy sporządziły sprawozdanie finansowe z zastosowaniem art. 46 ust. 5 pkt 4, art. 47 ust. 4 pkt 4, art. 48 ust. 3, art. 48a ust. 3, art. 48b ust. 4 lub art. 49 ust. 4 oraz
- 2) w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, albo w roku poprzedzającym ten rok obrotowy przekroczyły dwie z wymienionych w ust. 1a pkt 1 wielkości.

1c. Jednostkami małymi w rozumieniu ustawy są:

- 1) spółki, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1, inne osoby prawne, jednostki, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2, oraz oddziały przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jednostki te w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, oraz w roku poprzedzającym ten rok obrotowy, a w przypadku jednostek rozpoczynających działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą – w roku obrotowym, w którym rozpoczęły działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą, nie przekroczyły co najmniej dwóch z następujących trzech wielkości:
 - a) 25 500 000 zł – w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego,
 - b) 51 000 000 zł – w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy,
 - c) 50 osób – w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty,
- 2) osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstwa w spadku działające zgodnie z ustawą z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw, które stosują zasady rachunkowości na podstawie art. 2 ust. 2,
- 3) jednostka, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2a, jeżeli na dzień poprzedzający dzień otwarcia spadku była jednostką małą
– w stosunku do których organ zatwierdzający podjął decyzję w sprawie sporządzania sprawozdania finansowego z zastosowaniem art. 46 ust. 5 pkt 5, art. 47 ust. 4 pkt 5, art. 48 ust. 4, art. 48a ust. 4, art. 48b ust. 5 lub art. 49 ust. 5.

1d. Jednostkami małymi w rozumieniu ustawy są również jednostki, o których mowa w ust. 1c, które:

- 1) za poprzedni rok obrotowy sporządziły sprawozdanie finansowe z zastosowaniem art. 46 ust. 5 pkt 5, art. 47 ust. 4 pkt 5, art. 48 ust. 4, art. 48a ust. 4, art. 48b ust. 5 lub art. 49 ust. 5 oraz**
- 2) w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, albo w roku poprzedzającym ten rok obrotowy przekroczyły dwie z wymienionych w ust. 1c pkt 1 wielkości.**

1e. Przepisów ust. 1a i 1c nie stosuje się do:

- 1) jednostek, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 3;**
- 2) jednostek zamierzających ubiegać się albo ubiegających się o zezwolenie na wykonywanie działalności na podstawie przepisów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 3, lub wpis do rejestru zarządzających ASI na podstawie przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi;**
- 2a) alternatywnych spółek inwestycyjnych w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, w tym uprawnionych do posługiwania się nazwą „EuVECA” albo „EuSEF”;**
- 3) emitentów papierów wartościowych dopuszczonych, emitentów zamierzających ubiegać się lub ubiegających się o ich dopuszczenie do obrotu na jednym z rynków regulowanych Europejskiego Obszaru Gospodarczego;**
- 4) emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu w alternatywnym systemie obrotu;**
- 5) krajowych instytucji płatniczych;**
- 6) instytucji pieniądza elektronicznego;**
- 7) jednostek sektora finansów publicznych;**
- 8) jednostek, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem spółek kapitałowych, oraz jednostek, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 tej ustawy.**

1f. Na potrzeby ust. 1 pkt 36 lit. f oraz pkt 37 lit. a–d prawa głosu oraz prawa powoływania i odwoływania członków organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących należące do dowolnej innej jednostki zależnej, a także prawa należące do osób działających w imieniu własnym, ale na rzecz jednostki dominującej lub innej jednostki zależnej, są sumowane z odpowiednimi prawami jednostki dominującej.

Prawa te są pomniejszane o prawa związane z udziałami posiadanymi:

- 1) w imieniu osoby, która nie jest jednostką dominującą ani jej jednostką zależną, lub**
- 2) tytułem zabezpieczenia, jeżeli przedmiotowe prawa są wykonywane zgodnie z otrzymanymi instrukcjami, lub**
- 3) w związku z udzielaniem pożyczek w ramach zwykłej działalności, jeżeli prawa głosu są wykonywane w interesie osoby dostarczającej zabezpieczenia.**

1g. Na potrzeby ust. 1 pkt 36 lit. f oraz pkt 37 lit. a, b i d łączne prawa głosu udziałowców w jednostce zależnej są pomniejszane o prawa głosu związane z udziałami

posiadanymi przez tę jednostkę zależną, jej jednostkę zależną lub osobę działającą w imieniu własnym, ale na rzecz tych jednostek.

2. Wyrażone w euro wielkości przelicza się na walutę polską po średnim kursie, ogłoszonym przez Narodowy Bank Polski, na dzień bilansowy, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Wyrażone w euro wielkości, o których mowa w ust. 1a pkt 3 oraz w art. 2 ust. 1 pkt 2 i ust. 2, przelicza się na walutę polską po średnim kursie ogłoszonym przez Narodowy Bank Polski, na pierwszy dzień roboczy października roku poprzedzającego rok obrotowy.

4. Jeżeli jednostka przyjęła do używania obce środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne na mocy umowy, zgodnie z którą jedna ze stron, zwana dalej „finansującym”, oddaje drugiej stronie, zwanej dalej „korzystającym”, środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne do odpłatnego używania lub również pobierania pożytków na czas oznaczony, środki te i wartości zalicza się do aktywów trwałych korzystającego, jeżeli umowa spełnia co najmniej jeden z następujących warunków:

- 1) przenosi własność jej przedmiotu na korzystającego po zakończeniu okresu, na który została zawarta;
- 2) zawiera prawo do nabycia jej przedmiotu przez korzystającego, po zakończeniu okresu, na jaki została zawarta, po cenie niższej od wartości rynkowej z dnia nabycia;
- 3) okres, na jaki została zawarta, odpowiada w przeważającej części przewidywanemu okresowi ekonomicznej użyteczności środka trwałego lub prawa majątkowego, przy czym nie może być on krótszy niż 3/4 tego okresu. Prawo własności przedmiotu umowy może być, po okresie, na jaki umowa została zawarta, przeniesione na korzystającego;
- 4) suma opłat, pomniejszonych o dyskonto, ustalona w dniu zawarcia umowy i przypadająca do zapłaty w okresie jej obowiązywania, przekracza 90% wartości rynkowej przedmiotu umowy na ten dzień. W sumie opłat uwzględnia się wartość końcową przedmiotu umowy, którą korzystający zobowiązuje się zapłacić za przeniesienie na niego własności tego przedmiotu. Do sumy opłat nie zalicza się płatności na rzecz finansującego za świadczenia dodatkowe, podatków oraz składek na ubezpieczenie tego przedmiotu, jeżeli korzystający pokrywa je niezależnie od opłat za używanie;
- 5) zawiera przyrzeczenie finansującego do zawarcia z korzystającym kolejnej umowy o oddanie w odpłatne używanie tego samego przedmiotu lub przedłużenia umowy dotychczasowej, na warunkach korzystniejszych od przewidzianych w dotychczasowej umowie;
- 6) przewiduje możliwość jej wypowiedzenia, z zastrzeżeniem, że wszelkie powstałe z tego tytułu koszty i straty poniesione przez finansującego pokrywa korzystający;
- 7) przedmiot umowy został dostosowany do indywidualnych potrzeb korzystającego. Może on być używany wyłącznie przez korzystającego, bez wprowadzania w nim istotnych zmian.

5. W przypadku spełnienia co najmniej jednego z warunków określonych w ust. 4, oddane do używania korzystającemu środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne zalicza się u finansującego do aktywów finansowych odpowiednio jako inne długoterminowe bądź krótkoterminowe aktywa.

6. Jednostki, z wyjątkiem jednostek, o których mowa w ust. 1e pkt 1–6, które za poprzedni rok obrotowy nie przekroczyły co najmniej dwóch z następujących trzech wielkości:

- 1) 25 500 000 zł – w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego,
- 2) 51 000 000 zł – w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy,
- 3) 50 osób – w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty

– mogą dokonywać kwalifikacji umów, o których mowa w ust. 4, według zasad określonych w przepisach podatkowych i nie stosować przepisów ust. 4 i 5.

1. **Uwagi ogólne.** Artykuł 3 ust. 1 u.r. zawiera definicje podstawowych pojęć używanych w ustawie o rachunkowości. W niniejszym komentarzu interpretacja niektórych pojęć została połączona ze względu na ich podobieństwo. Ponadto zrezygnowano z omawiania pojęć, które wcześniej zostały wyjaśnione.
2. **Jednostki mikro i małe.** Dostosowanie przepisów ustawy o rachunkowości do dyrektywy 2013/34/UE spowodowało wprowadzenie definicji jednostek mikro. Kryteria charakteryzujące jednostki mikro i małe są przedstawione w tabeli 3.

Tabela 3. Kryteria charakteryzujące jednostki mikro i małe

Jednostki mikro	Jednostki małe
Dyrektywa 2013/34/UE	
Mikrojednostki to jednostki, które na dzień bilansowy nie przekraczają limitów w wypadku co najmniej dwóch z trzech następujących kryteriów: 1) suma bilansowa – 350 000 euro, natomiast w ustawie o rachunkowości limit ten został ustalony na poziomie 1 500 000 zł, 2) przychody netto ze sprzedaży – 700 000 euro, a w ustawie o rachunkowości limit ten został określony w wysokości 3 000 000 zł, 3) przeciętne zatrudnienie w roku obrotowym po przeliczeniu na pełne etaty – 10 osób.	Małe jednostki to jednostki, które na dzień bilansowy nie przekraczają limitów w wypadku co najmniej dwóch z trzech następujących kryteriów: 1) suma bilansowa – 4 000 000 euro, natomiast w ustawie o rachunkowości limit ten został ustalony na poziomie 25 500 000 zł, 2) przychody netto ze sprzedaży – 8 000 000 euro, a w ustawie o rachunkowości limit ten został ustalony na poziomie 51 000 000 zł, 3) średnia liczba zatrudnionych w roku obrotowym – 50 osób.

Jednostki mikro	Jednostki małe
Ustawa o rachunkowości	
W polskich rozwiązaniach do jednostek, które stosują uproszczenia przewidziane dla jednostek mikro, zalicza się ponadto: - inne osoby prawne, które w roku obrotowym i w roku poprzedzającym ten rok nie osiągnęły dwóch z trzech wielkości określonych w zmiennej ustawie, - stowarzyszenia, związki zawodowe, organizacje pracodawców, izby gospodarcze, przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych, społeczno-zawodowe organizacje rolników, organizacje samorządu zawodowego i organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła, jeżeli nie prowadzą działalności gospodarczej, - osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży za poprzedni rok obrotowy wynosiły równowartość w walucie polskiej nie mniej niż 2 000 000 euro i nie więcej niż 3 000 000 euro.	- Spółki kapitałowe, w tym również w organizacji, inne osoby prawne, a także oddziały przedsiębiorców zagranicznych, jeżeli jednostki te w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, i w roku poprzedzającym ten rok obrotowy, a w przypadku jednostek rozpoczynających działalność – w roku obrotowym, w którym rozpoczęły działalność i nie przekroczyły co najmniej dwóch z trzech wielkości: 25 500 000 zł – w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego, 51 000 000 zł – w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy, 50 osób – w przypadku zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty, - osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie, które fakultatywnie prowadzą księgi rachunkowe i których organ zatwierdzający podjął decyzję w sprawie sporządzania sprawozdania finansowego przewidzianego ustawą o rachunkowości dla małych jednostek.
Do jednostek mikro i małych nie zalicza się: - jednostek organizacyjnych działających lub zamierzających ubiegać się, lub ubiegających się o zezwolenie na wykonywanie działalności na podstawie przepisów prawa bankowego, przepisów o obrocie papierami wartościowymi, przepisów o funduszach inwestycyjnych, przepisów o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, przepisów o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych lub przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, - alternatywnych spółek inwestycyjnych w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, - emitentów papierów wartościowych dopuszczonych, emitentów zamierzających ubiegać się lub ubiegających się o ich dopuszczenie do obrotu na jednym z rynków regulowanych EOG, - emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu w alternatywnym systemie obrotu, - krajowych instytucji płatniczych, - instytucji pieniądza elektronicznego, - jednostek sektora finansów publicznych.	

Źródło: opracowanie własne na podstawie art. 3 ust. 1–2 dyrektywy 2013/34/UE; J. Dadacz, *Kierunki zmian przepisów o rachunkowości*, „Rachunkowość” 2014/1, s. 2–6; art. 3 ust. 1a–1f u.r.

3. **Udziały (akcje).** Udziały wyrażają wartość kapitału (pieniężnego, rzeczowego) wniesionego do spółki. W wypadku spółek z ograniczoną odpowiedzialnością kapitał zakładowy dzieli się na udziały o równej albo nierównej wartości nominalnej (art. 152 k.s.h.). Jeżeli jednak, zgodnie z umową spółki, wspólnik może mieć więcej niż jeden udział, wówczas wszystkie udziały powinny być równe i niepodzielne (art. 153 k.s.h.).

Akcja jest papierem wartościowym o określonej wartości nominalnej, będącym dowodem praw majątkowych przysługujących akcjonariuszom i stwierdzającym ich udział w majątku spółki. Wyróżnia się następujące rodzaje akcji: akcje imienne, akcje na okaziciela, akcje uprzywilejowane.

Akcje imienne w treści dokumentu określają imiennie osobę. Jeżeli natomiast akcje nie zawierają w tekście nazwiska ich posiadacza, wówczas są określane jako akcje na okaziciela. Określenie rodzaju akcji powinno być zawarte w statucie. Należy zaznaczyć, że imiennymi akcjami są:

- 1) akcje aportowe (art. 336 k.s.h.), wydawane w zamian za wkłady niepieniężne (nieruchomości, patenty, *know-how*, wierzytelności, zapasy), przy czym akcje te powinny pozostać imienne do dnia zatwierdzenia przez najbliższe zwyczajne walne zgromadzenie sprawozdania finansowego za rok obrotowy, w którym nastąpiło ich pokrycie; należy podkreślić, że w ciągu tego okresu nie mogą one być zbywane ani zastawiane;
- 2) akcje, z którymi łączy się obowiązek powtarzających się świadczeń niepieniężnych, za które wynagrodzenie musi być przez spółkę wypłacone, nawet wówczas, kiedy ponosi ona straty (art. 356 k.s.h.);
- 3) akcje uprzywilejowane, z którymi wiążą się szczególne uprawnienia, takie jak: prawo głosu, prawo do dywidend lub podziału majątku w przypadku likwidacji spółki (art. 352 k.s.h.).

4. Udziałowiec (akcjonariusz). Udziałowiec (akcjonariusz) to posiadacz udziałów (akcji) spółki handlowej, czyli współwłaściciel majątku spółki. W wypadku spółek z ograniczoną odpowiedzialnością udziałowcem jest osoba wpisana do księgi udziałów (art. 188 k.s.h.). Zgodnie z art. 343 k.s.h. za akcjonariusza spółki uważa się osobę wpisaną do księgi akcyjnej lub posiadacza akcji na okaziciela, z uwzględnieniem przepisów o obrocie instrumentami finansowymi.

W spółkach akcyjnych zarząd jest zobowiązany prowadzić księgę akcji imiennych i świadectw tymczasowych (księga akcyjna), do której należy wpisać nazwisko i imię albo firmę (nazwę) oraz siedzibę i adres akcjonariusza, wysokość dokonanych wpłat, a także – na wniosek osoby uprawnionej – wpis o przeniesieniu akcji na inną osobę wraz z datą wpisu (art. 341 k.s.h.). W przypadku nabycia akcji w drodze sukcesji generalnej zarząd dokonuje wpisu w księdze akcyjnej na wniosek osoby uprawnionej. Podobnie w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 188 k.s.h.) zarząd jest zobowiązany prowadzić księgę udziałów, w której wpisuje się nazwisko i imię albo firmę (nazwę) i siedzibę każdego wspólnika, adres, liczbę i nominalną wartość jego udziałów.

5. Krajowe środki pieniężne, waluty obce i dewizy. Ustawa o rachunkowości nie definiuje tych składników i odwołuje się do przepisów prawa dewizowego, a mianowicie ustawy

z 27.07.2002 r. – Prawo dewizowe⁷⁷. Za krajowe środki płatnicze uznaje się walutę polską oraz papiery wartościowe i wystawione w walucie polskiej inne dokumenty pełniące funkcję środka płatniczego. Wartości dewizowe to zagraniczne środki płatnicze (waluty obce, czyli znaki pieniężne, które są poza krajem prawnym środkiem płatniczym, a także wymienialne rozrachunkowe jednostki pieniężne stosowane w rozliczeniach międzynarodowych). Do tej grupy należą też dewizy, którymi są wystawione w walutach obcych papiery wartościowe i inne dokumenty pełniące funkcję środka płatniczego. Do wartości dewizowych zalicza się także złoto i platynę w stanie nieprzerobionym lub w postaci sztab, monet bitych po 1850 r., półfabrykatów, z wyjątkiem tych, które są stosowane w technice dentystycznej. Jako złoto dewizowe i platyna dewizowa są traktowane również przedmioty ze złota i platyny, które zazwyczaj nie są wytwarzane z tych kruszców. Wśród walut obcych rozróżnia się waluty wymienialne, czyli waluty obcych państw spełniające warunki określone w art. VIII statutu Międzynarodowego Funduszu Walutowego⁷⁸.

6. Kierownik jednostki. Przez kierownika jednostki rozumie się osobę będącą członkiem zarządu lub innego organu zarządzającego, a w przypadku organu wieloosobowego (zarządu) – jego członków, z wyłączeniem pełnomocników ustanowionych przez jednostkę (art. 3 ust. 1 pkt 6 u.r.). W zależności od formy prawnej jednostki za jej kierownika uważa się w wypadku:

- 1) spółek handlowych – osobę (osoby) określoną w statucie lub umowie spółki;
- 2) spółki jawnej i cywilnej – wspólników prowadzących sprawę spółki;
- 3) spółki partnerskiej – wspólników prowadzących sprawę spółki albo zarząd;
- 4) spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej – komplementariuszy prowadzących sprawę spółki;
- 5) osoby fizycznej – osobę prowadzącą działalność gospodarczą; dla osób wykonujących wolne zawody przepis ten stosuje się odpowiednio;
- 6) jednostki postawionej w stan likwidacji lub upadłości – likwidatora, syndyka lub zarządcę ustanowionego w postępowaniu restrukturyzacyjnym oraz zarządcę sukcesyjnego w wypadku osób fizycznych, o których mowa w ustawie o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej.

7. Członek organu jednostki. Jest to osoba fizyczna, która pełni funkcję:

- 1) członka zarządu lub innego organu zarządzającego jednostką;
- 2) członka rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego jednostkę;
- 3) członka innego organu administrującego jednostką.

Członek organu jednostki jest powołany do sprawowania funkcji zarządczych, nadzorujących lub administracyjnych zgodnie z postanowieniami umowy spółki, statutu lub obowiązującymi jednostkę przepisami prawa.

⁷⁷ Dz.U. z 2019 r. poz. 160 ze zm.

⁷⁸ www.imf.org/external/index.htm (dostęp: 8.10.2020 r.).

Należy podkreślić, że do ustawy o rachunkowości definicja członka organu jednostki została wprowadzona ze względu na potrzebę doprecyzowania obowiązków i odpowiedzialności członków organu jednostki za sporządzanie i ogłaszanie sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności.

8. Organ zatwierdzający. Jest to organ uprawniony do zatwierdzania sprawozdania finansowego (art. 3 ust. 1 pkt 7 u.r.). Zgodnie z art. 53 ust. 1 u.r. roczne sprawozdanie finansowe jednostki podlega zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający nie później niż 6 miesięcy od dnia bilansowego⁷⁹. Organem zatwierdzającym jest organ określony w statucie lub umowie spółki i jest to:

- 1) w spółce komandytowo-akcyjnej – walne zgromadzenie akcjonariuszy i komplementariuszy (art. 146 § 1 k.s.h.);
- 2) w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością – zgromadzenie wspólników (art. 228 k.s.h.);
- 3) w spółce akcyjnej – walne zgromadzenie akcjonariuszy (art. 393 k.s.h.);
- 4) w prostej spółce akcyjnej – walne zgromadzenie akcjonariuszy (art. 300⁸¹ k.s.h.);
- 5) w spółdzielni – zgromadzenie członków lub przedstawicieli członków;
- 6) w przedsiębiorstwie państwowym – minister Skarbu Państwa lub inny organ założycielski;
- 7) w spółkach osobowych (jawnej, komandytowej, partnerskiej) oraz spółkach cywilnych – wspólnicy spółki;
- 8) w przedsiębiorstwach prywatnych – właściciel (właściciele).

9. Rok obrotowy i okresy sprawozdawcze. Jednym z elementów dokumentacji przyjętych zasad (polityki) rachunkowości jest określenie roku obrotowego i wchodzących w jego skład okresów sprawozdawczych. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 9 u.r. przez rok obrotowy rozumie się rok kalendarzowy lub inny okres trwający 12 kolejnych pełnych miesięcy kalendarzowych, stosowany również do celów podatkowych. Należy zaznaczyć, że w wypadku osób fizycznych prowadzących księgi rachunkowe rok obrotowy jest zawsze rokiem kalendarzowym, natomiast w wypadku osób prawnych może to być inny okres trwający 12 kolejnych pełnych miesięcy kalendarzowych. Warto podkreślić, że w razie rozpoczęcia działalności gospodarczej w drugiej połowie roku obrotowego można dokonać jego połączenia z następnym rokiem obrotowym. Przykładowo, jeżeli jednostka rozpoczęła działalność 1.08.2020 r. i przyjęła za rok obrotowy rok kalendarzowy, to może uznać, że pierwszy rok obrotowy będzie trwał od 1.08.2020 r. do 31.12.2021 r. Rok obrotowy dzieli się na okresy sprawozdawcze, obejmujące – zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 8 u.r. – okresy, za które sporządza się sprawozdania finansowe w trybie przewidzianym ustawą lub inne sprawozdania sporządzane na podstawie ksiąg rachunkowych, np. deklaracje podatkowe. Okresem sprawozdawczym może być miesiąc, kwartał, półrocze, a nawet cały rok obrotowy.

⁷⁹ W wyjątkowych sytuacjach, na przykład w 2020 r., terminy zatwierdzenia sprawozdania finansowego zostały wydłużone; zob. rozporządzenie w sprawie określenia innych terminów wypełniania obowiązków w zakresie ewidencji oraz w zakresie sporządzania, zatwierdzania, udostępniania i przekazywania do właściwego rejestru, jednostki lub organu sprawozdań i informacji.

Przykładowo, jednostka może przyjąć, że rokiem obrotowym będzie rok kalendarzowy, który dzieli się na miesięczne okresy sprawozdawcze. Należy domniemywać, że takie rozwiązanie bywa najczęściej stosowane (zob. także uwagi w tezie 5 do art. 10).

10. Rok podatkowy według ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Zgodnie z art. 8 ust. 1 u.p.d.o.p. rokiem podatkowym jest rok kalendarzowy, chyba że podatnik postanowi inaczej w statucie lub w umowie spółki i zawiadomi o tym właściwego naczelnika urzędu skarbowego. Wówczas rokiem podatkowym jest okres kolejnych 12 miesięcy kalendarzowych. Warto również podkreślić, że:

- 1) w razie podjęcia działalności pierwszy rok podatkowy trwa od dnia rozpoczęcia działalności do końca roku kalendarzowego albo do ostatniego dnia wybranego roku podatkowego, nie dłużej jednak niż 12 kolejnych miesięcy kalendarzowych;
- 2) w wypadku podjęcia po raz pierwszy działalności w drugiej połowie roku kalendarzowego i wybrania roku podatkowego pokrywającego się z rokiem kalendarzowym pierwszy rok podatkowy może trwać od dnia rozpoczęcia działalności do końca roku kalendarzowego następującego po roku, w którym rozpoczęto działalność; będzie to więc okres dłuższy niż 12 miesięcy, ale nieprzekraczający 18 miesięcy.

Porównując określenie roku obrotowego przez przepisy ustawy o rachunkowości z rokiem podatkowym według ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, można stwierdzić, że określenia te są zbieżne, co jest korzystne dla podatników ze względu na pokrywanie się okresów sprawozdawczych i podatkowych okresów rozliczeniowych.

11. Zmiana roku obrotowego. W razie zmiany roku obrotowego może okazać się, że pierwszy po zmianie rok obrotowy będzie dłuższy niż 12 miesięcy. Warto podkreślić, że identyczną zasadę w odniesieniu do osób prawnych przyjęto w art. 8 ust. 3 u.p.d.o.p. Osoby te mogą zmienić rok kalendarzowy na inny okres trwający 12 kolejnych miesięcy. W związku z wprowadzoną zmianą pierwszy po zmianie rok podatkowy może trwać dłużej niż 12 miesięcy, lecz nie może być dłuższy niż 23 kolejne miesiące. Zamiar zmiany roku podatkowego musi być zgłoszony we właściwym urzędzie skarbowym w ciągu 30 dni od końca ostatniego roku podatkowego. Należy jednak pamiętać, że w wypadku osób prawnych rozbieżności między rokiem obrotowym a kalendarzowym mogą powodować określone konsekwencje podatkowe. Przykładowo, jeżeli jednostka gospodarcza przyjmie, że rokiem obrotowym jest okres od 1.10.2020 r. do 30.09.2021 r. i dla tego okresu będzie prowadzić księgi rachunkowe, na których podstawie sporządzi sprawozdanie finansowe, to należy podkreślić, że będzie zobowiązana do zastosowania stawki podatku dochodowego z roku 2020, jeżeli w roku 2021 będzie obowiązywała inna stawka.

12. Dzień bilansowy. Jest to dzień, na który jednostka sporządza sprawozdanie finansowe (art. 3 ust. 1 pkt 10 u.r.). Zgodnie z art. 45 ust. 1 u.r. sprawozdanie finansowe sporządza się na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych, o którym mowa w art. 12 ust. 2 u.r. Dniem bilansowym jest więc dzień kończący rok obrotowy, dzień zakończenia działalności

jednostki, w tym również jej sprzedaży, zakończenia likwidacji lub postępowania upadłościowego, jeżeli nie nastąpiło jego umorzenie, dzień poprzedzający zmianę formy prawnej, natomiast w jednostce przejmowanej będzie to dzień połączenia związanego z przejęciem jednostki przez inną jednostkę, dzień poprzedzający dzień podziału lub połączenia jednostek, w szczególności dzień poprzedzający dzień wpisu do rejestru połączenia lub podziału, a także dzień poprzedzający dzień postawienia jednostki w stan likwidacji lub ogłoszenia jej upadłości.

13. Zasady (polityka) rachunkowości. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 11 u.r., a także z MSR 8 zakres rachunkowości obejmuje przyjęte zasady (politykę) rachunkowości, które mają niewątpliwý wpływ na informacje przez nią dostarczane. W MSR 8 stwierdza się, że polityka rachunkowości obejmuje zasady, reguły, metody, uzgodnienia umowne i procedury przyjęte przez kierownictwo przedsiębiorstwa przy opracowywaniu i prezentacji sprawozdań finansowych. Wybór i stosowanie odpowiedniej polityki rachunkowości powinny wynikać z następujących zasad (por. również art. 4–8 u.r.):

- 1) ostrożności (ang. *prudence*);
- 2) przewagi treści nad formą (ang. *substance over form*);
- 3) istotności (ang. *materiality*).

Należy podkreślić, że termin „polityka rachunkowości” pojawił się w ustawie po raz pierwszy dopiero po wejściu w życie ustawy z 9.11.2000 r. o zmianie ustawy o rachunkowości⁸⁰. Jednak w naszym kraju pojęcie to było już wcześniej stosowane, np. jako nazwa przedmiotu specjalizacyjnego (polityka bilansowa) na uczelniach ekonomicznych. Termin „polityka bilansowa” występuje w literaturze niemieckojęzycznej, natomiast w literaturze anglojęzycznej jest używany termin „polityka rachunkowości”. Stosując go, należy pamiętać, że bywa używany w obu znaczeniach. W pierwszym znaczeniu (polityka bilansowa) odnosi się zazwyczaj do polityki rachunkowości podmiotu gospodarczego (ujęcie mikroekonomiczne), natomiast w drugim (polityka rachunkowości) obejmuje głównie politykę ustawodawczą państwa w zakresie funkcjonowania prawa bilansowego (ujęcie makroekonomiczne)⁸¹.

Politykę bilansową można zdefiniować jako „wszystkie przedsięwzięcia podejmowane w trakcie roku obrotowego i sporządzania zamknięcia rocznego, mające na celu wpływ na ocenę adresata bilansu i skłonienie go do pożądaných zachowań”⁸². W definicji tej można wyodrębnić trzy aspekty:

- 1) zamknięcie roczne jest instrumentem zaspokajania potrzeb informacyjnych różnych odbiorców;

⁸⁰ Dz.U. Nr 113, poz. 1186 ze zm.

⁸¹ Zob. *Polityka bilansowa i analiza finansowa*, red. K. Sawicki, Wrocław 2009, s. 25.

⁸² *Polityka...*, red. K. Sawicki, s. 17.

- 2) istnieje potrzeba wykorzystania możliwości w zakresie praw wyboru reguł i metod rachunkowości;
- 3) polityka bilansowa przestaje być realizowana tam, gdzie zostają przekroczone granice legalności (jest ona wyłącznie sztuką tego, co możliwe, i tego, co wolno).

Instrumentami polityki bilansowej są np.:

- 1) prawa wyboru sposobu bilansowania (metod ujęcia aktywów, metod ujęcia pasywów);
- 2) prawa wyboru metod wyceny (wycena zużycia aktywów trwałych, wycena zużycia i zmniejszenia wartości aktywów obrotowych, wycena rezerw i rozliczeń międzyokresowych);
- 3) pozostałe prawa wyboru (podział zysku, sposób publikowania sprawozdań finansowych)⁸³.

W ustawie o rachunkowości używa się pojęcia zasad (polityki) rachunkowości. Tematyka dokumentacji zasad (polityki) rachunkowości i jej zmian, błędów, wartości szacunkowych jest bardzo ważna. O randze zagadnienia świadczą m.in.:

- 1) opracowanie odrębnych standardów rachunkowości, np. w USA (Statement No. 154) i w Wielkiej Brytanii (*Financial Reporting Standards* (FRS) 18 – standardy sprawozdawczości finansowej), MSR 8, KSR 7,
- 2) występujące w praktyce gospodarczej trudności związane – przykładowo – z interpretacją lub odróżnianiem zmian zasad (polityki) rachunkowości od zmian wartości szacunkowych, interpretacją błędów z lat ubiegłych,
- 3) zapewnienie porównywalności informacji ujętych w sprawozdaniu finansowym.

Jak wcześniej wspomniano, w polskim prawie bilansowym istotę zasad (polityki) rachunkowości zawiera art. 3 ust. 1 pkt 11 u.r. Wymieniona regulacja jest jednak bardzo ogólna, więc dobrze się stało, że został opracowany KSR 7. Jego celem jest „określenie zasad ujmowania przez jednostki kontynuujące działalność w księgach rachunkowych i rocznych sprawozdaniach finansowych skutków zmian zasad (polityki) rachunkowości, zmian wartości szacunkowych, a także korekty błędów, w tym popełnionych w poprzednich latach obrotowych, oraz zdarzeń, które nastąpiły po dniu bilansowym, w świetle przepisów ustawy z 29.09.1994 roku o rachunkowości”.

⁸³ Zob. szerzej *Wprowadzenie do rachunkowości spółek. Bilansowanie majątku i kapitałów*, red. J. Weber, M. Kufel, Bielsko-Biała 1993, s. 182; *Leksykon rachunkowości*, red. E. Nowak, Warszawa 1996, s. 150; K. Czubałowska i in., *Problemy wykorzystania polityki bilansowej i rachunkowości w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi (materiały konferencyjne)*, Katowice 1996, s. 32; M. Gmytrasiewicz, A. Karmańska, *Rachunkowość finansowa*, Warszawa 2004, s. 36; zob. także komentarz do art. 10; W. Gos, *Polityka rachunkowości, wartości szacunkowe oraz błędy z lat ubiegłych w świetle regulacji bilansowych*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2013/61.

14. Aktywa. Aktywa stanowią kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości (art. 3 ust. 1 pkt 12 u.r.). Należy zaznaczyć, że aktywa to zasoby, które:

- 1) są kontrolowane przez jednostkę,
- 2) według przewidywań przyniosą w przyszłości korzyści ekonomiczne.

W Założeniach koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej MSR/MSSF stwierdza się, że składnik aktywów to zasób kontrolowany przez jednostkę w wyniku zdarzeń z przeszłości, z którego – według przewidywań – jednostka osiągnie w przyszłości korzyści ekonomiczne⁸⁴.

Przez kontrolowanie aktywów należy rozumieć zdolność do sprawowania kontroli nad dopływem korzyści ekonomicznych do podmiotu, co przeważnie wymaga posiadania tytułu prawnego (np. tytułu własności). W praktyce wystarczy jednak, aby jednostka mogła – zgodnie z prawem – ograniczyć dostęp do tych korzyści osobom trzecim, np. przez tajemnicę służbową, prawa autorskie lub leasing obiektu⁸⁵. Korzyści ekonomiczne nie muszą oznaczać jedynie wpływu środków pieniężnych. Mogą one przybierać inne formy, np. składnik aktywów może być wymieniony na inne aktywa lub może być wykorzystany jako środek produkcji. Zgodnie z ustawą o rachunkowości oraz Założeniami koncepcyjnymi MSR/MSSF podstawowym kryterium ujęcia składnika w aktywach jest przynoszenie przez ten składnik korzyści ekonomicznych. W sytuacji gdy składnik aktywów nie spełnia kryterium korzyści ekonomicznych, należy przykładowo:

- 1) dokonać pomiaru utraty wartości, którą odpisuje się w ciężar kosztów (art. 28 ust. 7 u.r.);
- 2) odnieść koszty niewykorzystanych zdolności produkcyjnych w ciężar wyniku finansowego, co jest związane z ustaleniem kosztu wytworzenia produktów (art. 28 ust. 3 u.r.).

Cechy aktywów są opisane w tabeli 4.

⁸⁴ *Conceptual Framework for Financial Reporting*, www.ifrs.org (dostęp: 15.09.2020 r.).

⁸⁵ Zob. J. Gierusz, *Plan kont z komentarzem*, Gdańsk 2019, s. 27.

Tabela 4. Cechy aktywów

Cecha	Charakterystyka
Przynoszenie przyszłych korzyści ekonomicznych	Przyszłe korzyści ekonomiczne to potencjał bezpośredniego lub pośredniego przyczyniania się do uzyskania środków pieniężnych lub ich ekwiwalentów. Potencjał taki może mieć charakter produkcyjny, czyli stanowić element działalności operacyjnej jednostki, być zamienialny na środki pieniężne albo ograniczać wpływ środków pieniężnych, np. przez zmniejszenie kosztów produkcji w wyniku wprowadzenia innej technologii. Przyszłe korzyści ekonomiczne zawarte w składniku aktywów jednostka może osiągnąć na kilka sposobów, np. składnik aktywów może być: 1) użytkowany pojedynczo lub w połączeniu z innymi aktywami przy wytwarzaniu przez jednostkę produktów przeznaczonych na sprzedaż, 2) zamieniony na inne aktywa, 3) wykorzystany do uregulowania zobowiązań lub 4) rozdzielony między właścicieli jednostki
Postać aktywów	Wiele aktywów ma postać fizyczną (np. aktywa rzeczowe). Jednak nie jest to konieczne do zakwalifikowania danego składnika jako elementu aktywów, do których należą też np.: patenty, prawa autorskie, jeżeli jednostka je kontroluje
Kontrolowanie	Wiele składników aktywów wiąże się z tytułem prawnym, łącznie z prawem własności, przy czym tytuł własności nie jest jedynym parametrem warunkującym ujmowanie danego składnika jako elementu aktywów
Forma pozyskania	Aktywa powstają w wyniku transakcji dokonywanych w przeszłości, najczęściej wskutek zakupu, wytworzenia. Mogą również być rezultatem innych zdarzeń, np. otrzymane darowizny, własność otrzymana od Skarbu Państwa w ramach poszukiwania złóż surowców mineralnych
Związek między aktywami a ponoszeniem wydatków	Istnieje ścisły związek między ponoszeniem wydatków a powstaniem aktywów. Ponoszenie wydatków może świadczyć o poszukiwaniu korzyści ekonomicznych, przy czym nie każdy wydatek musi spowodować powstanie pozycji spełniającej definicję aktywów. Podobnie brak wydatków nie oznacza, że nie powstaną aktywa, np. otrzymane darowizny mogą być ujęte jako aktywa, mimo że jednostka nie poniosła wydatków

Źródło: opracowanie własne na podstawie § 4.3–4.25 Założeń koncepcyjnych MSR/MSSF.

15. Aktywa trwałe. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 12 i 13 u.r. przez pojęcie aktywów trwałych rozumie się niezaliczone do aktywów obrotowych kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości, powstałe w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Należy zaznaczyć, że zdolność do kontrolowania zasobów wynika zazwyczaj z tytułu prawnego (np. akt własności, umowa). Do aktywów trwałych zalicza się wartości niematerialne i prawne, rzeczowe aktywa trwałe (środki trwałe, środki trwałe w budowie), inwestycje długoterminowe, długoterminowe należności oraz długoterminowe rozliczenia międzyokresowe. Zgodnie z dyrektywą 2013/34/UE aktywa trwałe oznaczają te składniki majątku, które są przeznaczone do stałego użytkowania w celu prowadzenia działalności przez daną jednostkę.

16. Wartości niematerialne i prawne. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 14 u.r. wartości niematerialne i prawne obejmują nabyte przez jednostkę prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż

rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a w szczególności: autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje, prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych, *know-how*, nabytą wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych. Można więc stwierdzić, że zastosowana w ustawie o rachunkowości definicja wartości niematerialnych i prawnych stanowi przykładowe wyliczenie ich składników, bez określenia ich cech⁸⁶. W MSR 38 „Wartości niematerialne” również brakuje precyzyjnej definicji wartości niematerialnych. Z uwagi na fakt, że składniki niematerialne i prawne nie mają postaci fizycznej, trudność może sprawić ich identyfikacja. W związku z tym w MSR 38 ustalono, że zidentyfikowanie danego składnika jest możliwe, gdy:

- można go wyodrębnić, tzn. można go wyłączyć lub wydzielić z jednostki gospodarczej i sprzedać, przekazać, licencjonować lub oddać do odpłatnego użytkowania osobom trzecim, zarówno pojedynczo, jak i łącznie z powiązaną z nim umową, innym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem, lub
- wynika to z tytułów umownych lub innych tytułów prawnych, niezależnie, czy są one zbywalne lub możliwe do wyodrębnienia z jednostki gospodarczej, bądź innych tytułów lub zobowiązań.

W bilansie wartości niematerialne dzieli się na: koszty zakończonych prac rozwojowych, wartość firmy, inne wartości niematerialne i prawne.

Koszty zakończonych prac rozwojowych to koszty poniesione przez jednostkę na własne potrzeby, powstałe przed podjęciem produkcji lub zastosowaniem technologii, jeżeli spełnione są następujące warunki:

- 1) produkt lub technologia wytwarzania są ściśle ustalone, a dotyczące ich koszty prac rozwojowych są wiarygodnie określone;
- 2) techniczna przydatność produktu lub technologii została stwierdzona i odpowiednio udokumentowana i na jej podstawie jednostka podjęła decyzję o wytwarzaniu tych produktów lub stosowaniu technologii;
- 3) według przewidywań koszty prac rozwojowych zostaną pokryte przychodami ze sprzedaży tych produktów lub z zastosowania technologii (art. 33 ust. 2 u.r.).

Warto zaznaczyć, że w sprawozdaniach finansowych odmiennie powinno się ujmować prace badawcze i rozwojowe. Generalnie można stwierdzić, że nakłady na prace badawcze są związane z nowatorskim i zaplanowanym poszukiwaniem rozwiązań w celu zdobycia i przyswojenia nowej wiedzy naukowej i technicznej. Nakłady te należy ujmować w ciężar kosztów w momencie ich poniesienia. Znajdują więc one odzwierciedlenie w rachunku zysków i strat. Prace rozwojowe są natomiast wyrazem praktycznego zastosowania odkryć badawczych. Nakłady poniesione na prace rozwojowe, spełniające warunki określone w art. 33 ust. 2 u.r., ujmuje się w bilansie jako składnik wartości niematerialnych. Dzieje

⁸⁶ Zob. A. Jarugowa, P. Kabalski, *Znowelizowana ustawa o rachunkowości a standardy międzynarodowe*, Gdańsk 2001, s. 28.

się tak, ponieważ prace rozwojowe są elementem aktywów bardziej zaawansowanym niż prace badawcze. W związku z tym w niektórych wypadkach można zidentyfikować składnik wartości niematerialnych, który będzie służył do wytwarzania przyszłych korzyści ekonomicznych (zob. tabela 5).

Tabela 5. Przykłady prac badawczych i rozwojowych według MSR 38

Przykłady prac badawczych	Przykłady prac rozwojowych
Działania podjęte w celu zdobycia nowej wiedzy	Projektowanie, wykonanie i testowanie prototypów i modeli doświadczalnych przed ich wdrożeniem do produkcji seryjnej lub użytkowania
Poszukiwanie, ocena i końcowa selekcja sposobu wykorzystania rezultatów prac badawczych lub wiedzy innego rodzaju	Projektowanie narzędzi, przyrządów do obróbki, form i matryc z użyciem nowej technologii
Poszukiwanie alternatywnych materiałów, urządzeń, produktów, procesów, systemów lub usług	Projektowanie, wykonanie i działalność linii próbnej, której wielkość uniemożliwia prowadzenie ekonomicznie uzasadnionej produkcji przeznaczonej na sprzedaż
Formułowanie, projektowanie, ocena i końcowa selekcja nowych lub udoskonalonych materiałów, urządzeń, wyrobów, usług, procesów lub systemów	Projektowanie, wykonanie, testowanie wybranych rozwiązań w zakresie nowych lub udoskonalonych materiałów, urządzeń, wyrobów, usług, procesów lub systemów

Źródło: opracowanie własne.

Warunki niezbędne, aby aktywować prace rozwojowe, są ujęte w MSR 38 w następujący sposób:

- 1) możliwość, z technicznego punktu widzenia, ukończenia składnika aktywów, aby nadawał się do sprzedaży;
- 2) zdolność do sprzedaży składnika aktywów;
- 3) konieczność udowodnienia istnienia rynku na produkty powstające z użyciem przyjmowanego składnika aktywów niematerialnych lub określenia jego użyteczności w inny sposób;
- 4) możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych (§ 57 MSR 38).

Należy pamiętać, że:

- 1) koszty prac rozwojowych, które nie spełniają warunków wymienionych w art. 33 ust. 2 u.r., a także koszty prac badawczych odpisuje się w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych;
- 2) zgodnie z ustawą o rachunkowości jednostka nie ma obowiązku, lecz ma prawo aktywowania kosztów prac rozwojowych;
- 3) aktywowanie kosztów prac rozwojowych, wstępnie gromadzonych na rozliczeniach międzyokresowych kosztów, następuje po zakończeniu tych prac i stwierdzeniu, że spełniają one warunki ich aktywowania.

Wartość firmy (art. 33 ust. 4 u.r.) jest dodatnią różnicą między ceną nabycia określonej jednostki lub zorganizowanej jej części a niższą od niej wartością godziwą przejętych aktywów netto, czyli aktywów jednostki pomniejszonych o zobowiązania. Jeżeli cena nabycia jednostki lub zorganizowanej jej części jest niższa od wartości godziwej przejętych aktywów netto, to różnica stanowi ujemną wartość firmy wliczaną do zakresu międzyokresowych rozliczeń przychodów.

Inne wartości niematerialne i prawne są zdefiniowane w przywołanym art. 3 ust. 1 pkt 14 u.r. Są nimi: autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje, prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych, a także *know-how*.

Należy podkreślić, że w wypadku oddania wartości niematerialnych i prawnych do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub leasingu zalicza się je do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, odpowiednio do warunków określonych w art. 3 ust. 4 u.r.

Porównując wcześniejsze rozwiązania z obecną treścią ustawy o rachunkowości, należy stwierdzić, że:

- 1) do wartości niematerialnych i prawnych w świetle ustawy o rachunkowości nie zalicza się kosztów organizacji poniesionych przy założeniu lub późniejszym rozszerzeniu spółki akcyjnej; koszty te są pokrywane z nadwyżki ceny emisyjnej nad ceną nominalną sprzedanych akcji;
- 2) do wartości niematerialnych i prawnych nie zalicza się: prawa wieczystego użytkowania gruntów oraz spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego lub lokalu użytkowego; wymienione elementy są traktowane jako nieruchomości zaliczane – w zależności od celu ich nabycia – do rzeczowego majątku trwałego lub inwestycji.

Wyłączenie z wartości niematerialnych i prawnych prawa wieczystego użytkowania gruntów (nadwyżki pierwszej opłaty nad opłatą roczną) oraz własnościowego prawa do lokalu jest przykładem stosowania zasady wyższości treści nad formą. Według tej zasady operacje gospodarcze ujmuje się w księgach rachunkowych i w sprawozdaniach finansowych zgodnie z ich treścią ekonomiczną, a nie wyłącznie z formą prawną.

17. Wartości niematerialne i prawne w prawie podatkowym. Zgodnie z art. 16b u.p.d.o.p. oraz art. 22b u.p.d.o.f. do wartości niematerialnych i prawnych, podlegających amortyzacji podatkowej, zalicza się:

- 1) spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego;
- 2) spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego;
- 3) prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej;
- 4) autorskie lub pokrewne prawa majątkowe;
- 5) licencje;

- 6) prawa do: wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych, wzorów zdobniczych, określone w ustawie z 30.06.2000 r. – Prawo własności przemysłowej⁸⁷;
- 7) wartość stanowiącą równowartość uzyskanych informacji związanych z wiedzą w dziedzinie przemysłowej, handlowej, naukowej lub organizacyjnej (*know-how*);
- 8) wartość firmy, jeżeli powstała w wyniku nabycia przedsiębiorstwa lub zorganizowanej jego części w drodze: kupna, przyjęcia do odpłatnego korzystania lub wniesienia do spółki na podstawie przepisów o komercjalizacji i prywatyzacji;
- 9) koszty prac rozwojowych zakończonych pozytywnym wynikiem.

Należy podkreślić, że zgodnie z art. 15 ust. 4a u.p.d.o.p. oraz art. 22 ust. 7b u.p.d.o.f. koszty prac rozwojowych mogą być zaliczane do kosztów uzyskania przychodów:

- 1) w miesiącu, w którym zostały poniesione, albo począwszy od tego miesiąca w równych częściach w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy, albo
- 2) jednorazowo w roku podatkowym, w którym zostały zakończone, albo
- 3) na podstawie odpisów amortyzacyjnych dokonywanych zgodnie z art. 16m ust. 1 pkt 3 u.p.d.o.p. oraz z art. 22m ust. 1 pkt 3 u.p.d.o.f. od wartości niematerialnych i prawnych, o których mowa w art. 16b ust. 2 pkt 3 u.p.d.o.p. oraz w art. 22b ust. 2 pkt 2 u.p.d.o.f.

Z przedstawionego zgodnie z prawem podatkowym wykazu składników wartości niematerialnych i prawnych wynika, że występują istotne rozbieżności z określeniem wartości niematerialnych i prawnych w art. 3 ust. 1 pkt 14 u.r., co jest ukazane w tabeli 6.

Tabela 6. Elementy wartości niematerialnych i prawnych

Prawo bilansowe	Prawo podatkowe
1) autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje	1) spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego
2) prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych	2) spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego
3) <i>know-how</i>	3) prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej
4) koszty zakończonych prac rozwojowych	4) autorskie lub pokrewne prawa majątkowe
5) wartość firmy	5) licencje
	6) prawa do: wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych, wzorów zdobniczych
	7) wartość stanowiącą równowartość uzyskanych informacji związanych z wiedzą w dziedzinie przemysłowej, handlowej, naukowej lub organizacyjnej (<i>know-how</i>)
	8) wartość firmy
	9) koszty prac rozwojowych zakończonych pozytywnym wynikiem

Źródło: opracowanie własne.

⁸⁷ Dz.U. z 2020 r. poz. 286 ze zm.

18. Środki trwałe. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 15 u.r. są to rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na własne potrzeby jednostki. W szczególności należą do nich:

- 1) nieruchomości, w tym: grunty, prawo wieczystego użytkowania gruntów, budynki i budowle, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego;
- 2) maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy;
- 3) ulepszenia w obcych środkach trwałych;
- 4) inwentarz żywy.

Podstawowe warunki zaliczania rzeczowych składników majątku do środków trwałych są następujące:

- 1) posiadanie kontroli nad nimi;
- 2) przewidywany okres ekonomicznej ich użyteczności dłuższy niż rok;
- 3) kompletność i zdatność do użytku;
- 4) przeznaczenie ich na potrzeby jednostki.

Analizując przepisy ustawy o rachunkowości, należy stwierdzić, że:

- 1) definicja środków trwałych nie zawiera warunku, aby stanowiły one własność lub współwłasność jednostki; kryterium stanowi sprawowanie przez jednostkę kontroli nad określonymi składnikami środków trwałych; kontrola taka występuje również wtedy, kiedy jednostka posiada środki trwałe na podstawie umowy, a szczególnie umowy leasingu finansowego (art. 3 ust. 4 u.r.);
- 2) od 2002 r. do nieruchomości zalicza się wyłączone z wartości niematerialnych i prawnych lub nieujmowane dotychczas: prawo wieczystego użytkowania gruntów, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego lub spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego;
- 3) do środków trwałych nie zalicza się nieruchomości nabytych w celach „spekulacyjnych”, gdyż ujmuje się je jako inwestycje;
- 4) wciąż nie jest ustawowo określona dolna granica wartości środków trwałych ani wartości niematerialnych i prawnych, jednak zgodnie z art. 4 ust. 4 u.r. jednostka w ramach przyjętych zasad (polityki) rachunkowości może stosować uproszczenia dla środków trwałych o niewielkiej wartości, jeżeli nie wywiera to istotnie ujemnego wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie jej sytuacji majątkowej lub finansowej oraz wyniku finansowego; zgodnie z art. 32 ust. 6 u.r. dla środków trwałych o niskiej wartości początkowej można ustalać odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe w sposób uproszczony przez dokonywanie zbiorczych odpisów dla grup środków zbliżonych rodzajem i przeznaczeniem lub stosując odpis jednorazowy; z tego względu może być zastosowany przepis podatkowy, według którego środki trwałe o cenie nabycia do 10 000 zł można amortyzować jednorazowo (por. art. 16d u.p.d.o.p. i art. 22d u.p.d.o.f.).

W praktyce najczęściej jest stosowana klasyfikacja środków trwałych wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów z 3.10.2016 r. w sprawie Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT)⁸⁸. Zgodnie z KŚT wyróżnia się następujące grupy środków trwałych:

- grupa 0 – grunty,
- grupa 1 – budynki i lokale oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego i spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego,
- grupa 2 – obiekty inżynierii lądowej i wodnej,
- grupa 3 – kotły i maszyny energetyczne,
- grupa 4 – maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
- grupa 5 – maszyny, urządzenia i aparaty specjalistyczne,
- grupa 6 – urządzenia techniczne,
- grupa 7 – środki transportu,
- grupa 8 – narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenia, gdzie indziej niesklasyfikowane,
- grupa 9 – inwentarz żywy.

Warto podkreślić, że szczegółowe regulacje dotyczące środków trwałych zawiera KSR 11.

19. Środki trwałe w ujęciu prawa podatkowego. Zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób prawnych oraz ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych środkami trwałymi są stanowiące własność lub współwłasność podatnika, nabyte lub wytworzone we własnym zakresie, kompletne i zdatne do użytku w dniu przyjęcia do używania:

- 1) budowle, budynki oraz lokale będące odrębną własnością;
- 2) maszyny, urządzenia i środki transportu;
- 3) inne przedmioty

o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, wykorzystywane przez podatnika na potrzeby związane z prowadzoną przez niego działalnością albo oddane do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub umowy leasingu określonej w art. 23a pkt 1 u.p.d.o.f. (art. 17a pkt 1 u.p.d.o.p.).

Można więc stwierdzić, że zasady klasyfikacji i zakres środków trwałych są częściowo odmienne w prawie podatkowym i w ustawie o rachunkowości, co jest przedstawione w tabeli 7.

⁸⁸ Dz.U. poz. 1864.

Tabela 7. Środki trwałe według przepisów prawa bilansowego i podatkowego

Prawo bilansowe	Prawo podatkowe
Podstawowe warunki zaliczania rzeczowych składników majątku do środków trwałych	
1) kontrola nad aktywami, 2) przewidywany okres ekonomicznej użyteczności dłuższy niż rok, 3) kompletność i zdatność do użytku, 4) przeznaczenie na potrzeby jednostki.	1) własność lub współwłasność podatnika, 2) kompletność i zdatność do użytku w dniu przyjęcia do używania, 3) przewidywany okres używania dłuższy niż rok, 4) wykorzystanie przez podatnika na potrzeby związane z prowadzoną działalnością.
Elementy środków trwałych	
1) nieruchomości, w tym: grunty, prawo wieczystego użytkowania gruntów, budynki i budowle, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego, 2) maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy, 3) ulepszenia w obcych środkach trwałych, 4) inwentarz żywy.	1) budowle, budynki oraz lokale będące odrębną własnością, 2) maszyny, urządzenia i środki transportu, 3) inne przedmioty.

Źródło: opracowanie własne.

- 20. Środki trwałe w budowie.** Do środków trwałych w budowie (art. 3 ust. 1 pkt 16 u.r.) należą środki trwałe w okresie ich budowy, montażu lub ulepszenia już istniejącego środka trwałego. Warto zaznaczyć, że po zakończeniu budowy większość środków zostanie zaliczona do rzeczowego majątku trwałego, ale efekty budowy mogą być też ujęte jako inwestycje, jeżeli budowa była prowadzona w celach „spekulacyjnych” (lokalacyjnych).

Do typowych kosztów związanych z budową środków trwałych należy zaliczyć koszty:

- 1) dokumentacji projektowej budowy, badań geodezyjnych i geologicznych,
- 2) nabycia gruntu, opłat za jego użytkowanie oraz ubezpieczenie w okresie budowy,
- 3) przygotowania gruntu pod budowę, w tym likwidacji środków trwałych (budynków) dokonanej w związku z budową, pomniejszone o przychody z rozbiórki (np. cegła),
- 4) zakupu maszyn, urządzeń, środków transportu itp., ich montażu, ewentualnych napraw i remontów przed przekazaniem środka trwałego do używania, a także prób montażowych,
- 5) założenia stref ochronnych i zieleni,
- 6) nadzoru: autorskiego, generalnego, wykonawcy i inwestorskiego,
- 7) robót związanych bezpośrednio z wykonaniem inwestycji,
- 8) niepodlegającego odliczeniu naliczonego podatku od towarów i usług, dotyczącego inwestycji rozpoczętych lub środków trwałych wymagających montażu,

- 9) naliczonych na czas trwania budowy odsetek, prowizji i różnic kursowych od pożyczek i kredytów oraz rozrachunków w walutach obcych,
- 10) przebudowy, rozbudowy, rekonstrukcji, adaptacji lub modernizacji istniejącego środka trwałego, które powodują wzrost wartości użytkowej danego środka trwałego.

21. Inwestycje. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 17 u.r. przez inwestycje rozumie się aktywa posiadane w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wskutek przyrostu wartości tych aktywów, a także uzyskania z nich przychodów w formie odsetek, dywidend lub innych pożytków. Do inwestycji zalicza się w szczególności aktywa finansowe (inwestycje finansowe) oraz te nieruchomości i wartości niematerialne i prawne (inwestycje w nieruchomości, czyli rzeczowe, inwestycje w wartości niematerialne i prawne), które nie są użytkowane przez jednostkę w działalności operacyjnej, lecz są posiadane przez nią w celu osiągnięcia wzmiankowanych korzyści. Do długoterminowych inwestycji, zgodnie z przedstawionym w załączniku nr 1 do u.r. wzorem bilansu, zalicza się:

- 1) nieruchomości;
- 2) wartości niematerialne i prawne;
- 3) długoterminowe aktywa finansowe, w szczególności:
 - a) udziały i akcje,
 - b) inne papiery wartościowe,
 - c) udzielone pożyczki,
 - d) inne;
- 4) inne inwestycje długoterminowe.

Zasady interpretacji istoty nieruchomości oraz wartości niematerialnych i prawnych na potrzeby zaliczania ich do inwestycji są następujące⁸⁹:

- 1) składniki te mogą mieć postać: gruntów, prawa wieczystego użytkowania gruntu, budowli, budynków, lokali;
- 2) ujmując wymienione składniki w grupie inwestycji, należy zwracać uwagę na cel nabycia, którym jest uzyskanie korzyści w postaci wzrostu ich wartości lub wystąpienie innych pożytków (np. z tytułu najmu lub dzierżawy);
- 3) do inwestycji nie zalicza się:
 - a) gruntów, budynków będących przedmiotem działalności deweloperów, ponieważ w takim wypadku są to towary albo produkty; nie dotyczy to jednak sytuacji, gdy deweloper zakupił grunt lub prawo wieczystego użytkowania gruntu bez zamiaru realizacji ściśle określonego przedsięwzięcia deweloperskiego, ponieważ wtedy grunt lub prawo mogą być wycenione według zasad stosowanych w odniesieniu do nieruchomości inwestycyjnych, tj. po cenie nabycia bądź po cenie rynkowej lub inaczej określonej wartości godziwej. Jeżeli jednostka poniosła koszty z tytułu przystosowania gruntu (np. koszty odrolnienia, rekultywacji terenu, karczowania,

⁸⁹ Zob. również S. Hońko, *O inwestycjach w nieruchomości raz jeszcze – głos w dyskusji*, „Rachunkowość” 2020/5.

rozbiórki zbędnych zabudowań), to w razie jego wyceny w cenie nabycia koszty te zwiększają tę cenę, natomiast w wypadku wyceny gruntu w cenie rynkowej koszty jego przystosowania są zaliczane do pozostałych kosztów operacyjnych (pkt 7.2 KSR 8),

- b) budynków i budowli w toku budowy lub ulepszenia, ponieważ są to środki trwałe w budowie,
- c) budynków, których wynajem stanowi podstawowy cel działalności danej jednostki, takiej jak np.: hotel, motel, ośrodek wczasowy; w tej sytuacji są to bowiem środki trwałe.

Nieruchomościami, które mają charakter lokaty, są w szczególności:

- 1) grunty utrzymywane w celu osiągnięcia w dłuższym okresie korzyści w związku z ich sprzedażą wskutek przyrostu ich wartości;
- 2) grunty utrzymywane bez określonego przeznaczenia, które z tej przyczyny uznaje się za inwestycję, ponieważ mają one zapewnić osiągnięcie przyszłych korzyści dzięki wzrostowi ich wartości;
- 3) budowle i budynki posiadane przez jednostkę lub przyjęte przez nią w leasing finansowy, a następnie oddane – na podstawie jednej lub większej liczby umów – w najem (leasing operacyjny), jeżeli wynajem nieruchomości nie należy do zakresu działalności statutowej danej jednostki;
- 4) nieużytkowane na własne potrzeby budowle i budynki, które jednostka utrzymuje w celu oddania w przyszłości w najem na podstawie jednej lub większej liczby umów.

Należy podkreślić, że wykorzystanie nieruchomości częściowo w celu uzyskiwania przychodów z czynszów lub utrzymywanie ze względu na wzrost jej wartości, a częściowo wykorzystanie na potrzeby działalności statutowej wymaga potraktowania jej jako dwóch odrębnych obiektów, pod warunkiem że można bez trudu dokonać takiego podziału (np. oddzielnie wynająć lub sprzedać każdy z tych obiektów). Jeżeli nie można dokonać takiego podziału, to zalicza się ją do nieruchomości o charakterze lokaty, ale tylko wtedy, gdy niewielka jej część jest użytkowana na potrzeby statutowe przedsiębiorstwa. Przykładowo, jeden lokal został przeznaczony na potrzeby administracji, a pozostałe lokale są wynajmowane.

Przy kwalifikowaniu nieruchomości do odpowiedniej kategorii bilansowej mogą być pomocne wyjaśnienia zawarte w MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne”. Zgodnie z tym standardem – inaczej niż w odniesieniu do nieruchomości zaliczanych do środków trwałych – nieruchomości traktowane jako inwestycje powinny wypracowywać przychody w wyniku wzrostu ich wartości, otrzymywania należnych czynszów lub dzierżawy. Natomiast nieruchomości zaliczone do środków trwałych dostarczają przychodów pośrednio, uczestnicząc w produkcji lub świadczeniu usług. W myśl zaleceń MSR 40 nieruchomością inwestycyjną jest nieruchomość (grunt, budynek, część budynku lub oba elementy), którą właściciel lub korzystający z niej na podstawie umowy leasingu finansowego traktuje

jako źródło przychodów z czynszu lub utrzymuje w posiadaniu z uwagi na spodziewany przyrost jej wartości, bądź też ze względu na obie te korzyści, pod warunkiem że nieruchomości ta nie jest:

- 1) wykorzystywana w produkcji, dostawach towarów, świadczeniu usług lub do wykonywania czynności administracyjnych;
- 2) przeznaczona na sprzedaż w ramach zwykłej działalności jednostki.

Zob. także uwagi w tezach 15 i 30 komentarza do tego artykułu.

22. Aktywa obrotowe. Przez pojęcie aktywów obrotowych (art. 3 ust. 1 pkt 18 u.r.) rozumie się kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości, powstałe w wyniku przeszłych zdarzeń, które są przeznaczone do sprzedaży lub zużycia i są wymagalne lub płatne w ciągu 12 miesięcy lub są użytkowane nie dłużej niż 12 miesięcy, chyba że normalny cykl operacyjny (np. w budownictwie) trwa dłużej niż 12 miesięcy. Do aktywów obrotowych zalicza się:

- 1) aktywa rzeczowe (zapasy);
- 2) krótkoterminowe inwestycje;
- 3) krótkoterminowe należności;
- 4) krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

23. Rzeczowe aktywa obrotowe (zapasy). Zgodnie z układem bilansu zapasy należy podzielić na następujące grupy: materiały, półprodukty i produkty w toku, produkty gotowe, towary (art. 3 ust. 1 pkt 19 u.r.).

Materiałami są nabyte lub – wyjątkowo – wytworzone przez jednostkę rzeczowe składniki majątku, przeznaczone do zużycia na własne potrzeby, np. materiały potrzebne do wytworzenia produktów, materiały biurowe, paliwa i smary, części zapasowe do środków trwałych, odzież robocza i ochronna, zwierzęta przeznaczone do uboju, nośniki energii, odpady powstałe w toku produkcji lub likwidacji środków trwałych, opakowania.

Do **towarów** należą nabyte rzeczowe składniki majątku przeznaczone do odprzedaży w niezmienionej postaci.

Produkty gotowe są to efekty działalności jednostki przeznaczone do sprzedaży (wyroby gotowe, zakończone usługi).

Półproduktami są składniki, które przeszły określoną fazę produkcji i są przeznaczone do montażu, wykorzystania w dalszym procesie wytwarzania produktu, a także mogą być przeznaczone do sprzedaży.

Produkty w toku obejmują wyroby lub usługi znajdujące się w trakcie procesu produkcyjnego.

Należy zaznaczyć, że do zapasów zalicza się także grunty i inne nieruchomości nabyte z przeznaczeniem do odsprzedaży, jeżeli nie są zaliczone do środków trwałych lub inwestycji. Ponadto do aktywów rzeczowych należą również te zapasy, które są przeznaczone do zużycia lub sprzedaży w okresie powyżej 12 miesięcy, jeżeli wynika to z normalnego cyklu operacyjnego (np. działalność budowlana, produkcja win).

24. Inwestycje krótkoterminowe. Zgodnie z załącznikiem nr 1 do u.r. do krótkoterminowych inwestycji zalicza się:

- 1) krótkoterminowe aktywa finansowe (udziały lub akcje, inne papiery wartościowe, udzielone pożyczki, środki pieniężne i inne aktywa finansowe);
- 2) inne inwestycje krótkoterminowe.

25. Należności krótkoterminowe. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 18 lit. c u.r. należnościami krótkoterminowymi, zaliczanymi do aktywów obrotowych, są:

- 1) wszystkie należności z tytułu dostaw i usług, niezależnie od umownego terminu ich wymagalności (zapłaty); przykładowo, należności z tytułu sprzedaży ratalnej bądź leasingu operacyjnego ujmuje się zawsze jako aktywa obrotowe, nawet gdy okres ich wymagalności będzie dłuższy niż 12 miesięcy;
- 2) należności z innych tytułów niż sprzedaż (przykładowo: należności od pracowników, należności od budżetu z tytułu nadpłaconych podatków) wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Tytuły należności ujmowanych w bilansie w poszczególnych pozycjach aktywów obrotowych są przedstawione w tabeli 8.

Tabela 8. Tytuły należności wykazywane w poszczególnych pozycjach bilansu

Pozycja bilansu	Tytuły należności
B.II.1.a, 2.a i 3.a – Należności z tytułu dostaw i usług	1) należności za dostarczone odbiorcom wyroby, roboty, usługi oraz towary, w tym także należności sporne, ale bez kierowanych na drogę postępowania sądowego i niesprzedanych innym jednostkom, 2) należności z tytułu zapłaconych dostawcom kaucji za opakowania, 3) reklamacje w toku negocjacji, 4) posiadane na dzień bilansowy weksle i czeki uzyskane jako zapłata za należności z tytułu dostaw i usług, lecz zwrócone wobec braku pokrycia, 5) należności z tytułu oddania środków trwałych w leasing operacyjny, najem i dzierżawę
B.II.3.b – Należności z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych tytułów publiczno-prawnych	1) nadpłaty podatków, 2) nadwyżka VAT naliczonego nad należnym, który podlega zwrotowi, 3) należne dotacje, 4) środki należne od ZUS, 5) inne należności, do których stosuje się postanowienia Ordynacji podatkowej

Pozycja bilansu	Tytuły należności
B.II.1.b, 2.b i 3.c – Inne należności	1) należności od jednostek, którym sprzedano środki trwałe, środki trwałe w budowie, inwestycje w nieruchomości i w wartości niematerialne i prawne, papiery wartościowe, świadczenia działalności socjalnej i bytowej, inne należności niestanowiące przedmiotu statutowej działalności jednostki, 2) należności od pracowników z tytułu stosunku pracy, udzielonych zaliczek na poczet kosztów podróży służbowej, zakupów, udzielonych pracownikom pożyczek, w tym także na cele mieszkaniowe, należności z tytułu sprzedaży pracownikom towarów, produktów, należności z tytułu niedoborów, 3) należności od udziałowców i akcjonariuszy, jeżeli nie stanowią należnych wpłat na poczet kapitału, 4) należności od zakładów ubezpieczeniowych z tytułu odszkodowań
B.II.3.d – Należności dochodzone na drodze sądowej	należności skierowane na drogę sądową

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Zamknięcie roku 2019*, „Rachunkowość” 2019, zeszyt specjalny, s. 102–104.

26. Rozliczenia międzyokresowe. Rozliczenia międzyokresowe obejmują aktywa z tytułu odroczonego podatku oraz inne długo- i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe (art. 3 ust. 1 pkt 18 lit. d u.r.).

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy obliczenia podatku oraz straty podatkowej możliwej do odliczenia. Dotyczy to np. różnic między amortyzacją bilansową a amortyzacją podatkową, naliczonych, lecz niezapłaconych odsetek od zaciągniętych kredytów. W bilansie aktywa te ujmuje się zawsze w grupie długoterminowych. Należy zaznaczyć, że wartość aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się według stawek podatku dochodowego obowiązujących w roku powstania obowiązku podatkowego (zob. także komentarz do art. 37).

Inne rozliczenia międzyokresowe wykazuje się z podziałem na długo- (powyżej 12 miesięcy) i krótkoterminowe (do 12 miesięcy). Przykładem tych rozliczeń jest zapłacony przez jednostkę czynsz dotyczący przyszłych okresów, uiszczone ubezpieczenia majątkowe, prenumerata czasopism. Należy zaznaczyć, że inne rozliczenia międzyokresowe są przedmiotem art. 6 u.r., według którego:

- 1) w księgach rachunkowych jednostki należy ująć wszystkie osiągnięte, przypadające na jej rzecz przychody i obciążające ją koszty związane z tymi przychodami dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty;
- 2) dla zapewnienia współmierności przychodów i związanych z nimi kosztów do aktywów lub pasywów danego okresu sprawozdawczego będą zaliczane koszty lub

przychody dotyczące przyszłych okresów oraz przypadające na ten okres sprawozdawczy koszty, które nie zostały poniesione.

27. Zobowiązania. Zobowiązania są to spodziewane w przyszłości obowiązki jednostki, które spowodują wykorzystanie posiadanych lub przyszłych jej aktywów (art. 3 ust. 1 pkt 20 u.r.). Zakres zobowiązań obejmuje:

1) **zobowiązania krótkoterminowe** z tytułu:

- a) zaciągniętych kredytów i pożyczek, których płatności będą wymagalne w ciągu 12 miesięcy, licząc od dnia bilansowego,
- b) dostaw i usług, które niezależnie od terminu ich zapłaty w całości kwalifikuje się do zobowiązań krótkoterminowych,
- c) wynagrodzeń,
- d) podatków, ceł, ubezpieczeń społecznych,
- e) wystawionych weksli,
- f) pozostałych zobowiązań;

2) **zobowiązania długoterminowe**, głównie z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek, emisji własnych dłużnych papierów wartościowych, zobowiązań z tytułu leasingu finansowego, których część lub całość będzie wymagalna po upływie 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Cechy zobowiązań są przedstawione w tabeli 9, natomiast przykładowe zobowiązania wykazywane w poszczególnych pozycjach bilansu są zawarte w tabeli 10.

Tabela 9. Charakterystyka zobowiązań

Cecha	Charakterystyka
Obowiązek wykonania	Zasadniczą cechą zobowiązań jest ciężący na jednostce obowiązek, czyli powinność ich zapłaty. Obowiązki te można egzekwować na drodze prawnej na podstawie zawartej umowy lub przepisów prawa. Wypełnienie istniejącego obowiązku może następować w różny sposób, np. przez: 1) zapłatę w formie pieniężnej, 2) przekazanie innych aktywów, 3) świadczenie usług, 4) zastąpienie danego obowiązku innym lub 5) zamianę obowiązku na udziały/akcje jednostki
Czas powstania	Należy odróżnić obecny obowiązek od przyszłego zobowiązania. Obowiązek powstaje zazwyczaj tylko wówczas, gdy składnik aktywów został dostarczony lub gdy jednostka zawarła nieodwołalną umowę, której przedmiotem jest nabycie składnika aktywów

Źródło: opracowanie własne na podstawie § 4.26 Założeń koncepcyjnych MSR/MSSF.

Tabela 10. Przykłady zobowiązań wykazywanych w pozycjach bilansu

Pozycja bilansu	Charakterystyka
B.II. Zobowiązania długoterminowe	
B.II.3.a – Kredyty i pożyczki	Kwota niespłaconych kredytów i pożyczek bez względu na cel ich zaciągnięcia (budowa środków trwałych, zakup inwestycji, cele obrotowe) oraz bez względu na walutę (złoty polski, waluty obce). Naliczone odsetki dotyczące okresu do dnia bilansowego. Część kredytu podlegająca spłacie w okresie przekraczającym 12 miesięcy od dnia bilansowego
B.II.3.b – Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	Zobowiązania jednostki z tytułu emisji obligacji, skryptów dłużnych, które będą wymagalne w czasie przekraczającym 12 miesięcy od dnia bilansowego
B.II.3.c – Inne długoterminowe zobowiązania finansowe	Zobowiązania finansowe z innych tytułów niż dłużne papiery wartościowe oraz część zobowiązań z tytułu leasingu o terminie wymagalności przekraczającym 12 miesięcy od dnia bilansowego
B.II.3.d – Zobowiązania wekslowe	Wartość zobowiązań z tytułu wystawionych weksli własnych z terminem wymagalności powyżej 12 miesięcy od dnia bilansowego
B.II.3.e – Inne	Zobowiązania z tytułu: a) leasingu majątku przedsiębiorstwa państwowego przejętego przez spółkę pracowniczą, b) środków trwałych przewłaszczonych i nadal używanych przez jednostkę, c) rozłożone na wiele lat zobowiązania objęte ugodami bankowymi, układami lub postępowaniem naprawczym
B.III. Zobowiązania krótkoterminowe	
B.III.3.a – Kredyty i pożyczki	Zobowiązania z tytułu rat kredytów i pożyczek, które będą wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego
B.III.3.b – Z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych, które zostaną wykupione w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego
B.III.3.c – Inne zobowiązania finansowe	Inne zobowiązania finansowe, np. z tytułu leasingu finansowego
B.III.3.d – Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	Zobowiązania wynikające z zakupów na rzecz działalności operacyjnej (np. materiałów, towarów, usług) oraz zobowiązania z tytułu: a) zatrzymanych wykonawcom kaucji gwarancyjnych, które nie dotyczą budowy środków trwałych, b) przyjętych, lecz niezafakturowanych dostaw materiałów, towarów lub usług (saldo Ma konta „Rozliczenie zakupu”)
B.III.3.e – Zaliczki otrzymane na dostawy	Stan zaliczek otrzymanych na poczet świadczeń, które z chwilą ich wykonania będą stanowiły należności z tytułu dostaw i usług. Są to zarówno zaliczki, na które wystawiono faktury VAT, jak i zaliczki, na które nie wystawiono faktury VAT

Pozycja bilansu	Charakterystyka
B.III.3.f – Zobowiązania wekslowe	Nominalna wartość wystawionych weksli własnych
B.III.3.g – Zobowiązania z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych tytułów publicznoprawnych	Zobowiązania z tytułu: a) podatków, b) ceł, c) ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych, d) składek na rzecz Funduszu Pracy oraz Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, e) wpłat z zysku przedsiębiorstw państwowych oraz jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, f) wpłat na PFRON
B.III.3.h – Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń bez względu na formę zatrudnienia
B.III.3.i – Inne zobowiązania krótkoterminowe	Zobowiązania z tytułu: a) dostaw i usług związanych z zakupem lub budową środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, b) ubezpieczeń majątkowych i osobowych, c) innych niż wynagrodzenia rozrachunków z pracownikami, d) rozrachunków z właścicielami lub udziałowcami z tytułu uchwalonej, lecz nieprzekazanej dywidendy lub z tytułu zwrotu dopłat do kapitału

Źródło: opracowanie własne.

28. Rezerwy. Rezerwy utożsamia się z pojęciem zobowiązań, których kwota lub termin wymagalności są trudne do określenia (art. 3 ust. 1 pkt 21 u.r.). Można zatem uznać, że rezerwy są potencjalnymi zobowiązaniami, których wysokość i moment zapłaty są trudne do określenia. Zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” ujmowanie rezerw w bilansie powinno następować, jeżeli:

- 1) istnieje zobowiązanie jednostki, wynikające z przeszłych zdarzeń (zobowiązanie nie musi być w tym momencie wymagalne),
- 2) istnieje prawdopodobieństwo, że regulacja zobowiązania spowoduje wykorzystanie aktywów jednostki, czyli zmniejszenie korzyści ekonomicznych,
- 3) kwotę zobowiązania można wiarygodnie określić (dokonać pomiaru).

Zgodnie z ustawą o rachunkowości rezerwy tworzy się na (zob. schemat 1):

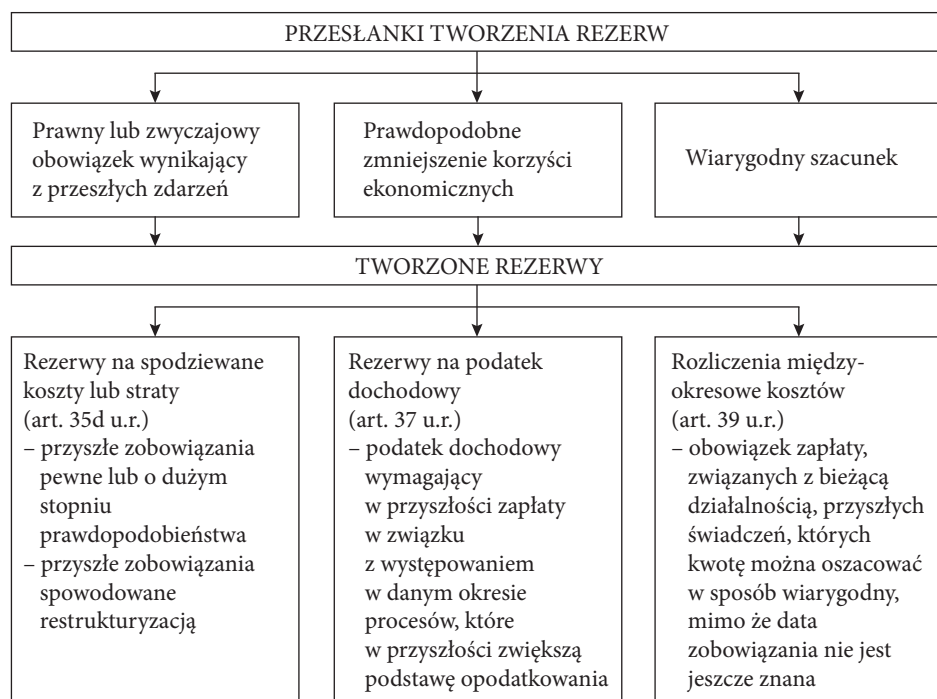
- 1) pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania, których kwotę można wiarygodnie oszacować (art. 35d ust. 1 pkt 1 u.r.),
- 2) przyszłe zobowiązania spowodowane restrukturyzacją (art. 35d ust. 1 pkt 2 u.r.),
- 3) wymagające w przyszłości zapłaty zobowiązania z tytułu podatku dochodowego w związku z występowaniem dodatnich różnic przejściowych, tj. różnic, które spowodują zwiększenie kwoty podatku dochodowego w przyszłości (art. 37 ust. 5 u.r.).

Należy pamiętać, że stosowany powszechnie termin „rezerwy na należności” zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości określa się jako „odpisy aktualizujące wartość należności”.

W celu rozróżnienia rezerw, biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów oraz zobowiązań warunkowych warto posłużyć się KSR 6. Aby utworzyć rezerwę lub bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, należy pozytywnie odpowiedzieć na następujące pytania:

- 1) czy obecnie istnieje obowiązek wynikający z obligującego zdarzenia?
- 2) czy w związku z wypełnieniem obowiązku jest prawdopodobny wpływ korzyści ekonomicznych?
- 3) czy jest możliwe wiarygodne oszacowanie kwoty obowiązku?

Schemat 1. Rezerwy według polskiego prawa bilansowego

Źródło: opracowanie własne.

Jedyna różnica między rezerwami a biernymi rozliczeniami międzyokresowymi wynika z pytania, czy obecny obowiązek jest związany z bieżącą (operacyjną) działalnością jednostki. Bierne rozliczenia międzyokresowe są związane z operacyjną działalnością jednostki (produkcją, handlem, usługami), natomiast rezerwy dotyczą pozostałej działalności operacyjnej, działalności finansowej lub zdarzeń nadzwyczajnych.

Zobowiązania warunkowe ujawnia się wtedy, gdy:

- a) nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie kwot rezerw lub biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów,
- b) obowiązek wynikający z obligującego zdarzenia ma charakter jedynie możliwy (potencjalny).

Z przedstawionymi pytaniami wiążą się określone sformułowania, których definicje są zawarte w tabeli 11.

Tabela 11. Definicje pojęć związanych z tworzeniem rezerw

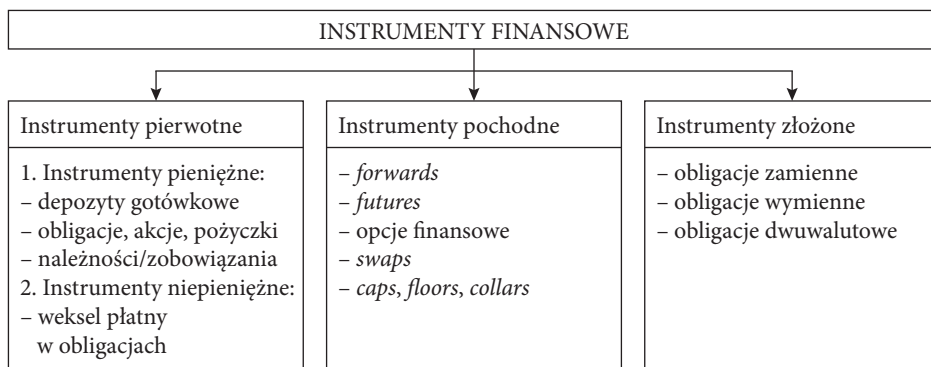
Pojęcie	Charakterystyka
Zdarzenie obligujące	Zdarzenie, które powoduje prawny lub zwyczajowo oczekiwany obowiązek wykonania świadczenia, co sprawia, że jednostka nie ma realnej możliwości niewywiązania się z tego obowiązku. Ma to miejsce wyłącznie wtedy, gdy: 1) wypełnienie obowiązku może być wyegzekwowane na drodze prawnej, 2) zdarzenie stwarza uzasadnione oczekiwanie stron trzecich, że jednostka wywiąże się z tego obowiązku – w przypadku zwyczajowo oczekiwanego obowiązku
Obowiązek prawny	Jest obowiązkiem określonego zachowania wynikającego z przepisów prawa
Zwyczajowo oczekiwany obowiązek	Obowiązek wynikający z działalności jednostki, gdy: 1) przez ustalony sposób postępowania w przeszłości, opublikowanie zasad postępowania lub wystarczająco konkretne, aktualne oświadczenia jednostka przekazała stronom trzecim, iż przyjmie na siebie określony obowiązek, 2) w wyniku tego jednostka wzbudziła u tych stron uzasadnione oczekiwanie, że obowiązek ten wypełni

Źródło: KSR 6.

29. Instrumenty finansowe. Z definicji instrumentu finansowego zawartej w art. 3 ust. 1 pkt 23 u.r. wynikają następujące jego cechy:

- 1) instrument finansowy jest kontraktem (umową); w praktyce umowy związane z instrumentami finansowymi są zawierane na piśmie;
- 2) skutkiem zastosowania instrumentu finansowego jest powstanie aktywów finansowych u jednej ze stron umowy (kontraktu) i zobowiązania finansowego lub instrumentu kapitałowego u drugiej strony kontraktu; przykładowo, emitując obligacje, jednostka zawiera umowę z inwestorami – nabywcy obligacji ujmują je jako aktywa finansowe, a emitent obligacji wykazuje je jako zobowiązania finansowe;
- 3) z zawarciem umowy o instrument finansowy muszą się wiązać skutki gospodarcze niezależnie od tego, czy kontrakt ma charakter warunkowy, czy bezwarunkowy; z tą cechą instrumentu finansowego wiążą się elementy umowy, która powinna zawierać postanowienia co do: kwoty, terminu i stopnia pewności wpływów i wydatków, czyli określać skutki gospodarcze (por. schemat 2).

Schemat 2. Klasyfikacja instrumentów finansowych

Źródło: P. Gajek, R. Naczyński, *Instrumenty finansowe – podstawowe definicje i klasyfikacje*, „Monitor Rachunkowości i Finansów” 2001/7, s. 22; P. Czajor, M. Frendzel, A. Wencel, M. Wiotr, *Instrumenty finansowe – perspektywa sprawozdawcza w ujęciu międzynarodowych regulacji rachunkowości*, Szczecin 2020, s. 12–18.

Należy zaznaczyć, że nie każda pozycja, która intuicyjnie wydaje się instrumentem finansowym, może być za taki uznana. Do instrumentów finansowych nie należą następujące pozycje:

- 1) rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, ponieważ nie wynikają one z umowy, lecz z obowiązku prawnego;
- 2) umowy o gwarancje finansowe, które ustalają wykonanie świadczeń z tytułu udzielonej gwarancji w formie zapłacenia kwoty odpowiadającej stratom beneficjenta na skutek niespłacenia wierzytelności przez dłużnika w wymaganym terminie, gdyż treść umowy jest zbieżna z zobowiązaniami warunkowymi;
- 3) umowy związane z przeniesieniem praw z papierów wartościowych w okresie między terminem zawarcia i rozliczenia transakcji, jeżeli wykonanie tych umów wymaga wydania papierów wartościowych w określonym terminie, ponieważ taka transakcja nie spełnia kryteriów definicji instrumentu finansowego;
- 4) aktywa i zobowiązania z tytułu programów, z których wynikają udziały pracowników i innych osób związanych z jednostką w jej kapitałach lub w kapitałach innej jednostki grupy kapitałowej, gdyż takie instrumenty są lub będą regulowane odrębnymi przepisami;
- 5) umowy połączenia spółek.

Analizując przedstawioną w art. 3 ust. 1 pkt 23 u.r. definicję instrumentów finansowych, można wyodrębnić:

- 1) aktywa finansowe;
- 2) zobowiązania finansowe;
- 3) instrumenty kapitałowe.

Definicje wymienionych rodzajów instrumentów finansowych według ustawy o rachunkowości oraz Międzynarodowych Standardów Rachunkowości są ujęte w tabeli 12. Przedstawione w niej grupy instrumentów finansowych wynikają z dualnej klasyfikacji majątku przedsiębiorstwa (aktywa, pasywa). W zależności od zasad klasyfikacji majątku instrumenty finansowe można podzielić na aktywne (aktywa finansowe) i pasywne (instrumenty kapitałowe, zobowiązania finansowe).

Tabela 12. Istota aktywów finansowych, zobowiązań finansowych i instrumentów kapitałowych

Wyszczególnienie	Definicja według ustawy o rachunkowości	Definicja według MSR 32*
Aktywa finansowe	Aktywa pieniężne, instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki, a także wynikające z kontraktu prawo do otrzymania aktywów pieniężnych lub prawo do wymiany instrumentów finansowych z inną jednostką na korzystnych warunkach (art. 3 ust. 1 pkt 24 u.r.)	Składniki aktywów, które mają postać (§ 11 MSR 32): a) środków pieniężnych b) instrumentu kapitałowego innej jednostki gospodarczej c) umownego prawa: – do otrzymania środków pieniężnych lub innych aktywów finansowych od innej jednostki gospodarczej lub – wymiany aktywów finansowych albo zobowiązań finansowych z inną jednostką na potencjalnie korzystnych warunkach d) kontraktu, który będzie rozliczony lub może być rozliczony przez jednostkę we własnych instrumentach kapitałowych i jest: – instrumentem niepochodnym, z którego wynika lub może wynikać obowiązek przejęcia przez jednostkę zmiennej liczby własnych instrumentów kapitałowych, lub – instrumentem pochodnym, który będzie rozliczony lub może być rozliczony w inny sposób niż przez wymianę ustalonej kwoty środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych na ustaloną liczbę własnych instrumentów kapitałowych jednostki

Wyszczególnienie	Definicja według ustawy o rachunkowości	Definicja według MSR 32*
Zobowiązania finansowe	Zobowiązanie jednostki do wydania aktywów finansowych albo do wymiany instrumentu finansowego z inną jednostką na niekorzystnych warunkach (art. 3 ust. 1 pkt 27 u.r.)	Każde zobowiązanie będące (§ 11 MSR 32): a) wynikającym z umowy obowiązkiem: – wydania środków pieniężnych lub innych aktywów finansowych innej jednostce gospodarczej lub – wymiany aktywów finansowych z inną jednostką gospodarczą na potencjalnie niekorzystnych warunkach b) kontraktem, który będzie rozliczony lub może być rozliczony przez jednostkę we własnych instrumentach kapitałowych i jest: – instrumentem nie pochodnym, z którego wynika lub może wynikać obowiązek przekazania przez jednostkę zmiennej liczby własnych instrumentów kapitałowych, lub – instrumentem pochodnym, który będzie rozliczony lub może być rozliczony w inny sposób niż przez wymianę ustalonej kwoty środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych na ustaloną liczbę własnych instrumentów kapitałowych jednostki
Instrumenty kapitałowe	Kontrakty, z których wynika prawo do majątku jednostki pozostałego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wszystkich wierzycieli, a także zobowiązanie się jednostki do wyemitowania lub dostarczenia własnych instrumentów kapitałowych, a w szczególności udziałów, opcji na akcje własne lub warrantów (art. 3 ust. 1 pkt 26 u.r.)	Każda umowa, która stwierdza prawo do rezydualnego udziału w aktywach jednostki gospodarczej pozostałych po odjęciu wszystkich jej zobowiązań (§ 11 MSR 32)

* MSR 32 uzupełnia MSSF 7

Źródło: opracowanie własne.

W prawie bilansowym (rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych oraz § 9 MSR 39) najważniejszym kryterium klasyfikacji instrumentów finansowych jest cel ich nabycia, a także możliwość i prawdopodobieństwo ich realizacji. Według tego kryterium jednostka powinna zaliczyć instrumenty finansowe w dniu ich nabycia lub powstania jednej z następujących kategorii:

- 1) aktywa finansowe i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu (w § 9 MSR 39 dla aktywów finansowych i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu używa się nazwy „aktywa finansowe lub zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy”),

- 2) pożyczki udzielone i należności własne,
- 3) aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- 4) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Do aktywów finansowych i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu (ang. *held for trading*) należą:

- 1) aktywa nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych, które powstają wskutek krótkoterminowych zmian cen oraz wahań innych czynników rynkowych albo krótkiego okresu trwania nabytego instrumentu;
- 2) aktywa finansowe (bez względu na zamiar, którym kierowano się przy zawieraniu kontraktu) stanowiące składnik portfela podobnych aktywów finansowych, co do których istnieje duże prawdopodobieństwo realizacji zakładanych korzyści ekonomicznych w krótkim terminie (tzn. do 3 miesięcy);
- 3) pochodne instrumenty finansowe o dodatniej wartości godziwej, z wyjątkiem przypadku, gdy jednostka uznaje zawarte kontrakty za instrument zabezpieczający;
- 4) zobowiązanie się do dostarczenia pożyczonych papierów wartościowych oraz innych instrumentów finansowych w związku z zawarciem przez jednostkę umowy sprzedaży krótkiej (przedsiębiorstwo sprzedaje papiery wartościowe, których jeszcze nie posiada);
- 5) udzielone pożyczki i należności własne, które jednostka przeznacza do sprzedaży w krótkim terminie.

Aktywów zaklasyfikowanych do aktywów przeznaczonych do obrotu nie można przenieść do żadnej innej kategorii. Możliwe jest natomiast włączenie do nich składników z innych kategorii, jeśli można udowodnić, że składniki te są wykorzystywane w celu realizacji krótkoterminowych zysków.

Do udzielonych pożyczek i należności własnych (ang. *originated by the enterprise*) zalicza się:

- 1) aktywa finansowe powstałe na skutek bezpośredniego wydania drugiej stronie kontraktu środków pieniężnych (np. pożyczki, kredyty, lokaty terminowe);
- 2) obligacje i inne dłużne instrumenty finansowe nabyte w zamian za środki pieniężne wydane bezpośrednio drugiej stronie kontraktu, jeżeli wynika z niego jednoznacznie, że zbywający nie utracił kontroli nad wydanymi instrumentami finansowymi (np. obligacje zakupione na rynku pierwotnym, weksle otrzymane bezpośrednio od kontrahenta, bony handlowe i komercyjne).

Podstawowym warunkiem zaliczenia aktywów do udzielonych pożyczek i należności własnych jest przekazanie środków finansowych bezpośrednio dłużnikowi. Z tego powodu kredyty zakupione na rynku wtórnym nie mogą zostać zaklasyfikowane do omawianej grupy, lecz – w zależności od intencji jednostki – powinny zostać ujęte jako inwestycje utrzymywane do upływu terminu zapadalności, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży lub przeznaczone do obrotu.

Do aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności (ang. *held-to-maturity*) zalicza się:

- 1) niezakwalifikowane do udzielonych pożyczek i należności własnych aktywa finansowe, dla których zawarte kontrakty ustalają termin wymagalności spłaty wartości nominalnej i określają prawo do otrzymania w ustalonych terminach korzyści ekonomicznych (np. oprocentowania) w stałej lub możliwej do ustalenia kwocie, pod warunkiem że jednostka zamierza i może utrzymać te aktywa do czasu, gdy staną się one wymagalne;
- 2) nabyte dłużne instrumenty finansowe z opcją sprzedaży (*put*) lub opcją kupna (*call*), które odpowiednio dają stronom kontraktu prawo wykupu instrumentu przed upływem terminu wymagalności, pod warunkiem że – mimo posiadania opcji sprzedaży – jednostka zamierza i może utrzymać instrument do terminu wymagalności, a w przypadku opcji kupna związanej z instrumentem – kwoty otrzymane od emitenta we wcześniejszym terminie nie będą istotnie odbiegały od wartości tego instrumentu wynikającej z ksiąg rachunkowych.

Przykładem aktywów utrzymywanych do terminu zapadalności są zaciągnięte kredyty, wierzytelności oraz dłużne instrumenty finansowe zakupione na rynku wtórnym. Do omawianej kategorii instrumentów finansowych nie można natomiast zaliczyć:

- 1) nabytych akcji – ponieważ nie mają one określonego terminu zapadalności;
- 2) opcji na akcje i praw poboru – ze względu na niemożność określenia kwoty, którą posiadacz otrzyma w momencie ich realizacji;
- 3) aktywów finansowych z opcją wymiany na akcje emitenta – gdyż istnieje duże prawdopodobieństwo, że w wypadku korzystnych warunków rynkowych zostaną one zamienione na akcje, a nie będą utrzymywane do terminu zapadalności.

Warunkiem zaliczenia aktywów finansowych do omawianej grupy jest więc nie tylko udokumentowanie zamiaru utrzymywania inwestycji do terminu zapadalności, ale także wykazanie, że jednostka jest w stanie ten zamiar zrealizować. Warto również podkreślić, że w wypadku, gdy jednostka w bieżącym roku obrotowym lub w okresie dwóch poprzednich lat obrotowych sprzedała, przekazała bądź wykorzystała opcję sprzedaży lub przekwalifikowała aktywa utrzymywane do terminu wymagalności do innej kategorii przed upływem terminu zapadalności, nie powinna w ciągu dwóch kolejnych lat obrotowych od zaistnienia takiego zdarzenia kwalifikować żadnych aktywów finansowych do omawianej grupy. Ponadto w razie wystąpienia jednego z omawianych zdarzeń należy wszystkie pozostałe instrumenty finansowe zaliczone do aktywów utrzymywanych do terminu wymagalności przekwalifikować do kategorii aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu bądź dostępnych do sprzedaży i jednocześnie odpowiednio je wycenić.

Zbycie lub wydanie w zamian za inne aktywa, wykonanie opcji sprzedaży lub przekwalifikowanie do innej kategorii aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności nie naruszają warunków przewidzianych w rozporządzeniu w sprawie